

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра японської філології

Кваліфікаційна робота магістра з японської філології на тему:
**«Символічна семантика кольоропозначень в японській мові:
порівняльний та лінгвокультурний аспекти»**

Допущено до захисту
«___» _____ року

студента групи МФЯп 59-19
факультету сходознавства
освітньо-професійної програми
Японська мова і література,
англійська мова та методика їх
викладання
за спеціальністю 035 Філологія
спеціалізацією 035.069 Східні
мови та літератури (переклад
включно), перша — японська
Редчука Олега Олександровича

Завідувач кафедри
японської філології
_____ Кравець К. П.

Науковий керівник:
доцент, кандидат філологічних
наук
Пирогов В. Л.

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОЛЬОРОПОЗНАЧЕНЬ.....	6
1.1. Історія формування основної теорії щодо походження семантики кольоропозначень.....	6
1.2. Лінгвістичний розподіл кольоропозначень на основні кольори та відтінки.....	8
1.3. Розподіл кольоропозначень на основні кольори та відтінки з точки зору фізики	12
1.4. Символічна семантика кольоропозначень.....	13
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРА І СЕМАНТИКА КОЛЬОРОПОЗНАЧЕНЬ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ.....	17
2.1. Особливості структури японських кольоропозначень.....	17
2.2. Особливості вираження кольору в японській мові.....	18
2.3. Місце і роль кольоропозначень в японській мові.....	30
2.4. Проблематика перекладу кольоропозначень в японській мові.....	32
РОЗДІЛ 3. КОРПУСНИЙ АНАЛІЗ ЯПОНСЬКИХ КОЛЬОРОПОЗНАЧЕНЬ У ТЕКСТАХ РІЗНИХ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ СТИЛІВ.....	36
3.1. Обґрунтування методики дослідження.....	36
3.2. Аналіз японських кольоропозначень у наукових текстах.....	39
3.3. Аналіз японських кольоропозначень в офіційно-ділових текстах.....	47
3.4. Аналіз японських кольоропозначень у публіцистичних текстах.....	54
3.5. Аналіз японських кольоропозначень у художніх текстах.....	63
ВИСНОВКИ.....	75
要約.....	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	83
ДОДАТКИ.....	87

ВСТУП

Колір для людини є однією з найважливіших властивостей елементів навколишнього середовища. Завдяки кольору людина може дати якісну оцінку навколишнім об'єктам. Важливість кольору для людини на психічному та соціальному рівнях можна відзначити по кількості мовних засобів опису побаченого у порівнянні з описом інформації, отриманої через інші органи чуття. У мовному арсеналі людини колір відображається через кольоропозначення — спеціальний пласт лексем, словосполучень чи фразем.

Дослідження кольоропозначень включає в себе багато ускладнених областей, пов'язаних із унікальністю сприйняття кольору кожної людини. Різниця у фізіологічних параметрах того чи іншого індивіда впливає на сприйняття яскравості, контрасту та відтінку світла, що у свою чергу впливає на те, які кольоропозначення індивід використовуватиме при сприйнятті кольору. Наявність подібної неоднозначності створює новий ареал можливостей для семантичного дослідження кольоропозначень.

Історія дослідження кольоропозначень включає в себе не тільки філологічний доробок, а й доробок у полі оптики та анатомії. Філологічні праці Брента Берліна та Пола Кея та дослідження методів категоризації кольорів та відтінків Альберта Манселла [24] складають кістяк класичного вивчення кольоропозначень у сфері філології.

Актуальність цього дослідження полягає у необхідності поглибити обсяг теоретичних та емпіричних знань щодо відображення сприйнятого людиною навколишнього середовища на мовній картині світу. Лексика на позначення об'єкту відчуттів, а у даному дослідженні саме зорові відчуття кольору в японській мовній картині, істотно відрізняється від української, саме тому її дослідження дозволить істотно поглибити розуміння японської мовної картини світу з погляду українського мовця та покращити техніку українсько-японського перекладу. Також, варто підкреслити важливість дослідження японської лексики у пласті кольоропозначення

як один із напрямків розвитку українського мовознавства.

Мета цієї роботи — провести комплексне дослідження символічної семантики кольоропозначень в японській мові з позиції когнітивістики і лінгвокультурології, що передбачає з'ясування кількісних та якісних показників японських кольоропозначень в системі сучасної японської мови, наявних наукових теорій щодо її походження, визначення та обґрунтування їхньої лексико-семантичної побудови, лінгвокультурологічного статусу та місця в сучасній картині світу японців.

У ході реалізації цієї мети вирішуються наступні завдання:

1. Дослідити кольоропозначення як окремий вид лексики.
2. Визначити теоретичні засади дослідження кольоропозначень в японській мові.
3. Проаналізувати структуру і семантику кольоропозначень в японській мові.
4. Виявити лінгвокультурні особливості кольоропозначень в японській мові.
5. Дослідити проблеми перекладу кольоропозначень в японській мові.
6. Проаналізувати використання японських кольоропозначень в текстах різних функціональних стилів.
7. Узагальнити отримані результати та зробити висновки.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що у ній досліджуватимуться властивості кольоропозначень як категорії лексики, їх семантику та використання в японських текстах різних функціональних стилів з точки зору формування мовної картини світу.

Практична значимість роботи полягає у тому, що у ній досліджуватимуться властивості кольоропозначень як категорії лексики, яка радикально відрізняється у кожній культурі та мовному середовищі. Результати цього дослідження можуть бути використані з метою покращення відображення японської мовної картини світу в інструментарії українського мовознавства та збагачення методики перекладу японських текстів українською мовою.

Об'єктом дослідження цієї роботи є лексична система сучасної японської мови.

Предметом цієї роботи є система кольоропозначень в японській мові, їх структурно семантичні, стилістичні та лінгвокультурологічні особливості, а також місце в мовній картині світу японців, актуальність і частотність використання в різних стилях мовлення, особливості перекладу українською мовою.

Методами дослідження цієї роботи є корпусний аналіз кількісних і якісних властивостей кольоропозначень, їх семантичний, структурний та лінгвокультурний аналіз, порівняльний аналіз їх використання у текстах різних функціональних стилів. Добір матеріалу проводитиметься методом сортування корпусів японських текстів відповідних функціональних стилів на предмет використання кольоропозначень.

Апробація результатів дослідження відбулася на міжнародній науково-практичній конференції «Ad orbem per linguas. До світу через мови», що відбулася 18 червня 2020 року у Київському національному лінгвістичному університеті, у публікації під назвою «Кольоропозначення у сучасній японській мові: лексико-семантичний аспект».

Структура роботи складається зі вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, висновків до всієї роботи, резюме, списків використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОЛЬОРОПОЗНАЧЕНЬ

1.1. Історія формування основної теорії щодо походження семантики кольоропозначень

Емпіричні дослідження значень кольоропозначень, або кольорових термінів, проведені за останні декілька десятиліть, забезпечили мовознавців даними, що зрушили з місця широкоvizнані теорії та знову підняли питання семантики та лінгвістичної важливості кольоропозначень. Серед колишніх широкоvizнаних теорій, що поширювалися на питання природи кольоропозначень і були піддані сумнівам у результаті вищезгаданих емпіричних досліджень виділяють гіпотезу лінгвістичної відносності, також відому як гіпотеза Сепіра-Уорфа [7] та гіпотеза існування універсального набору дискретних семантичних праймів [18].

Першим масштабним контраргументом гіпотезі лінгвістичної відносності з точки зору семантики кольоропозначень стало дослідження Брента Берліна і Пола Кея 1969 року «Basic Color Terms: Their Universality and Evolution» [12], що містило у собі емпіричне вивчення 98-ми мов та їх кольоропозначень. За допомогою цього дослідження Берлін і Кей у своїй роботі поставили під сумнів ідею прихильників гіпотези лінгвістичної відносності щодо применшення ролі лінгвістичних універсалій та відсутності зв'язку між сприйняттям кольорового спектру людським оком та розподілом кольоропозначень. У своїй роботі Берлін і Кей стверджують, що у всіх мовах існує набір універсальних базових кольорів категоризованих визначеним чином, і що набір кольоропозначень у більшості мов розширюється з часом у визначеному і обмеженому порядку. У 1974 році Чад Макденіел у своїй праці для Американської антропологічної асоціації «Basic color terms: their neurophysical bases» [22] доповнив цю теорію твердженням, що ці універсалії є безпосередньо пов'язаними з механікою людського сприйняття кольору. На його думку це зобумовлено однаковим набором нейрофізіологічних процесів, що притаманні усьому людству, і як результат ці процеси створюють основу для утворення універсальних типів значень, прив'язаних до основних кольорів. На думку

прихильників цієї теорії використання заснованого на біологічній інформації формулювання семантики кольоропозначень дозволяє відобразити природні стосунки між категоріями кольоропозначень у мовах з сильно розширеним апаратом кольоропозначень і мовами з менш розширеним апаратом за допомогою неускладненої термінології, більш доречної для категоризації семантики кольоропозначень.

Другий масштабний контраргумент був спрямований на гіпотезу існування універсального набору дискретних семантичних праймів. Ці дискретні одиниці були названі «маркерами» і «дистингвішерами» Джеррольдом Катцом [18, с. 611]. У його теорії антонімія наводиться як один з найвагоміших видів стосунків, що можуть існувати між дискретними семантичними одиницями. Катц наводив кольоропозначення як один з прикладів антонімічної парадигми, аргументуючи, що кожному семантичному компоненту кольора відповідає дискретна властивість — дистингвішер. Таким твердженням Катц протирічив існуванню таких термінів як «синьо-зелений» чи «жовто-зелений» [18, с. 661]. Властивість бути певною мірою зеленим і певною мірою синім водночас протирічить дискретності кольорів як членів антонімічної парадигми, якими їх описав Катц. У відповідь на це протиріччя Макденіел та Кей у праці 1975 р. «The linguistic significance of the meanings of basic color terms» [19] запропонували теорію, що описує нейрофізичні процеси розпізнавання світла, які утворюють фундамент категоризації кольорів як спектр понять, а не як набір дискретних одиниць.

Сукупність цих контраргументів, підтверджена широким обсягом емпірично отриманих результатів, призвела до становлення теорії Берліна і Кея з доповненнями Макденіела як широко визнаної і найпопулярнішої точки зору на залежність кольоропозначень, їх семантики та процесів їх утворення в мовах. Даний дослід послуговується цією теорією і доробком цих науковців як основним теоретичним стрижнем дослідження.

1.2. Лінгвістичний розподіл кольоропозначень на основні кольори та відтінки

Емпіричні дослідження Берліна і Кея, проведені у 20-х мовах і згодом доповнені даними з додаткових 78-ми мов і описані у праці «Basic Color Terms: Their Universality and Evolution» [12], у першу чергу представляли собою спробу остаточно встановити існування універсальної понятійної бази основних кольорів, що існує завдяки вищезгаданим загальнолюдським нейрофізіологічним властивостям зору. Для опису універсальної бази основних кольорів спершу було встановлене остаточне визначення основних кольоропозначень. Основні кольоропозначення, тобто кольоропозначення, що позначають основні кольори, визначаються як лексичні одиниці, що є:

- монолексемами. Наприклад «жовтогарячий» в українській мові чи 真っ赤 (まっか, *макка* — яскраво-червоний) в японській мові не є основними кольорами за цим критерієм;
- не є вузькоспеціалізованими термінами. Наприклад «чалий» в українській мові чи 栗毛 (くりげ, *куріге* — гніда масть, букв. каштанова шерсть) в японській мові не є основними кольорами за цим критерієм;
- несуб'єктивними термінами, часто вживаними у загальному мовленні. Наприклад «шафрановий» в українській мові чи 木賊色 (とくさいろ, *токусаіро* — букв. колір хвоща) в японській мові не є основними кольорами за цим критерієм;
- термінами, денотати яких не включають у себе інші кольоропозначення. Наприклад «кіноварний» та «кораловий» в українській мові стосуються червоного кольору та 青褐 (あおかち, *аокачі* — темний індиго), 群青色 (ぐんじょういろ, *гунджьоуіро* — ультрамариновий) в японській мові стосуються синього кольору, тому не є основними кольорами за цим критерієм [12][14, с. 26].

Використання такого критерійного апарату дозволяє розділити весь апарат кольоропозначень обраної мови на основні кольори та їх відтінки. Це у свою чергу

дозволяє структурувати процес аналізу походження кольоропозначень та їх семантичні характеристики.

Послугуючись цим критерійним апаратом, Берлін і Кей провели опитування носіїв першого набору 20-х мов для створення категоризації універсальних основних кольоропозначень [12]. Перший етап опитування проводився без наявності візуальних прикладів кольорів з метою встановити мовний інструментар основних кольоропозначень інформантів. Наступним етапом дослідження було встановлення відповідності інформантами між основними кольоропозначеннями їх рідних мов та набором прикладів кольорів, створених за колориметричним розподілом Альберта Манселла [24]. Метою встановлення відповідностей для інформантів було визначення меж кольорових категорій методом віднесення усіх кольорових прикладів до груп, визначених певним кольоропозначенням.

Згідно зі звітом Берліна і Кея щодо результатів цього експерименту більшості інформатів було легше віднести найкращі приклади кольорів до кольоропозначень ніж встановити межі кольорів. Судження інформантів щодо найкращих прикладів кольорів та меж діапазонів того чи іншого кольору на їхню думку показали, що існує певний набір кольорів-фокусів, до якого тяжіють набори основних кольоропозначень усіх мов. Такі результати підтвердили теорію Берліна і Кея щодо існування схожої системи основних кольорів в усіх мовах. Категоризація результатів цього дослідження дозволила виділити одинадцять кольорів-фокусів у спектрі видимого світла, а решту кольорів віднести до розряду відтінків, що входять до діапазонів навколо основних кольорів. Ці одинадцять фокусів були помарковані їх відповідниками з оригінальної мови дослідження, англійської: black, white, red, yellow, green, blue, brown, orange, purple, pink, grey (еквівалентні категорії української мови: чорний, білий, червоний, жовтий, зелений, синій, коричневий, помаранчевий, фіолетовий, рожевий, сірий). З огляду на близьку подібність нейрофізичних процесів зору усіх людей, ці фокуси були проінтерпретовані як найбільш доречні представники набору універсальних семантичних категорій

кольору [12].

Екстраполюючи дані, отримані Берліном та Кеєм, на японську мову, формується відповідний до помаркованих фокусів набір японських кольоропозначень для основних кольорів: 黒 (くろ, *куро*), 白 (しろ, *шіро*), 赤 (あか, *ака*), 黄 (き, *кі*), 緑 (みどり, *мідорі*), 青 (あお, *ао*), 茶色 (ちゃいろ, *чяіро*), 橙色 (だいだいろ, *дайдайіро*), 紫色 (むらさきいろ, *мурасакііро*), 桃色 (ももいろ, *момоіро*), 灰色 (はいいろ, *хайіро*). Таким чином виокремлюється розподіл кольоропозначень на основні кольори та відтінки згідно з системою універсальних семантичних категорій кольору в японській мові.

Інтерпретація даних з додаткових 78-ми мов була використана для створення формули порядку кодування цих одинадцяти категорій у часі. Згідно з цією формулою, якщо якась мова має менше ніж одинадцять кольоропозначень основних кольорів, утворення цих кольоропозначень у мові з її розвитком у часі буде чітко визначеним. Формула утворення термінів для основних кольорів була представлена Берліном та Кеєм у такому вигляді:

1. Усі мови мають терміни для чорного та білого.
2. Якщо мова має три терміни, третім буде термін для червоного.
3. Якщо мова має чотири терміни, четвертим терміном є або жовтий, або зелений, але ніколи не обидва.
4. Якщо мова має п'ять термінів, то четвертим і п'ятим термінами є жовтий та зелений у довільному порядку.
5. Якщо мова має шість термінів, шостим є термін для синього.
6. Якщо мова має сім термінів, сьомим є термін для коричневого.
7. Якщо мова має вісім і більше термінів, то вона включає комбінацію термінів для фіолетового, рожевого, помаранчевого та сірого [12, с. 2-3][14, с. 27].

Вважається, що такий розподіл категорій основних кольорів у сучасній етнографічній картині світу демонструє порядок, по якому кожна мова формувала нові основні кольори. Припускаючи супротивну ситуацію, мови у минулому

існували б у стані, що не співпадав з описаною структурою, тобто існували б мови, які на певному етапі розвитку мали терміни для чорного, білого та жовтого, але не мали червоного, тощо. Така ситуація вказувала б, що результати сучасного дослідження, що показали однакову тенденцію у 98-х мовах, були випадковими. Таке припущення не має наявних доказів [20].

Пізніше ця формула була відкоригована і доповнена Берліном, Кеєм, Маффі та Мерріфілдом у праці 1997 року «The world color survey» [13] з метою виправити хибну концепцію щодо утворення термінів для чорного та білого на першій стадії утворення кольоропозначень. Натомість були запропоновані так звані «композитні категорії», тобто групування темних і холодних кольорів у «макро-чорну» категорію, а світлих і теплих кольорів у «макро-білу» категорію, де префікс «макро-» позначає те, що термін включає в себе діапазон відтінків. Причиною такої поправки була думка про те, що використання такого кольоропозначення як, наприклад, «червоний» водночас і для позначення широкого діапазону кольорів на другій стадії розвитку, і для позначення вузького діапазону на наступних стадіях було хибним і оманливим твердженням. Як результат, було висловлене твердження про те, що на другій і наступних стадіях розвитку відбувалося не утворення нових кольоропозначень, описаних у формулі, а відділення нових кольоропозначень від композитних категорій [13].

Основним опонентом теорії Берліна та Кея про універсальний розподіл основних кольорів є вищезгадана гіпотеза Сепіра-Уорфа, яка стверджує, що спосіб мислення і спостереження навколишнього світу диктується структурою мови [9][7]. У рамках цієї теорії кольоропозначення також розглядаються як набір значень, встановлений семантичною структурою конкретної мови. Такий підхід до семантики кольоропозначень не дозволяє співставляти лексичну парадигму кольорів конкретної мови із фізичним спектром кольорів, оскільки фізичні властивості світла є універсальними. Таким чином, неможливо структурувати порівняння конкретних парадигм кольоропозначень у кожній мові з універсальними фізичними властивостями світла на науковому рівні. У свою чергу, запропонована Берліном та

Кеєм універсальна категоризація основних кольорів дозволяє порівнювати фізичні дані про колір з мовним інвентарем, порівнювати кольоропозначення у мові у історичному плані та проводити інтерлінгвістичне порівняння кольоропозначень за допомогою єдиної спільної системи.

1.3. Розподіл кольоропозначень на основні кольори та відтінки з точки зору фізики

Окрім виключно лінгвістичних теорій та систем щодо розподілу кольорової термінології на основні кольори та відтінки також існують системи, створені в рамках фізичних досліджень властивостей світла та кольору, стандартів індустрії тощо. Наявністю цих стандартів не можна нехтувати при лінгвістичному аналізі кольорової термінології будь-якої мови. Основною причиною важливості цих систем для мовознавства є категоризація фізичних показників кольору у відповідності до лексичного набору кольоропозначень тієї чи іншої мови. Таким чином у цих системах одночасно поєднуються точні спектрографічні дані про кольори та кольоропозначення мов тих країн, у яких створюються ці стандарти, чи мов, прив'язаних до інтернаціональних стандартів і систем категоризації кольорів.

Наприклад, вищезгаданий колориметричний розподіл Альберта Манселла, створений у 1905 році [24], використовувався для проведення дослідження Берліна і Кея по опитуванню представників-носіїв 98-х мов. Цей розподіл представляє собою систему категоризації кольорів за трьома показниками: відтінок, насиченість та освітлення. Така система надає кожному відтінку тризначний код, створений з відповідних значень шкали відтінку, насиченості та освітлення. Наприклад, для яскравого та насиченого жовтого відтінку кодифікація може виглядати як 5Y 8/10, де 5Y позначає середину меж відтінка жовтого, 8 позначає шкалу насиченості і 10 позначає шкалу освітлення. Колориметричний розподіл Альберта Манселла досі широко використовується у дослідженнях кольору та пережив багато систем кодифікації кольору, створених після нього [21].

Також важливими для даного дослідження кольоропозначень є власне

японські системи і стандарти кодування кольорів. Основною японською промисловою системою кодування кольорів є державний стандарт, встановлений в рамках Промислових стандартів Японії (日本工業規格, にほんこうぎょうきかく, *ніхон коґо кікаку*), також відомих як Japanese Industrial Standards (JIS). Державний стандарт кодування кольорів носить назву JIS 慣用色名 (ジスかんようしきめい, *джісу канйоу шікімей* — кольоропозначення загального вжитку JIS) [60]. Цей стандарт налічує 269 кольорів та відповідних їм кольоропозначень, їх код за колориметричним розподілом Манселла та шістнадцятковий код за математичною адитивною системою розподілу кольорів RGB — моделлю, у якій видимі кольори створюються методом змішування червоного, зеленого та синього. Такий вибір кольорів спричинений структурою кольорочутливих елементів людського ока [16].

Дослідження наявних у різних мовах систем кодування кольорів, які беруть за основу фізичні якості видимого спектру світла, таких як індустріальні стандарти чи установи різних напрямків образотворчого мистецтва, є важливим елементом для лінгвістичного дослідження кольорів. Ці системи кодування доповнюють мовні картину світу вже систематизованим матеріалом. Така систематизація не бере лінгвістичні особливості за основу, але її аналіз з погляду лінгвістики дозволить розглянути процеси внутрішньомовної категоризації ззовні.

1.4. Символічна семантика кольоропозначень

Колір завжди є однією з описових фізичних характеристик об'єктів, тому його відображення в мові у вигляді кольоропозначень завжди відображає якість, стан чи абстрактне поняття самого кольору. Як результат, кольоропозначення можуть зустрічатися у вигляді частин мови, що позначають ці аспекти: прикметники, іменники, дієслова та їх словозміни, утворені флексією, аглютинацією та іншими видами словоутворення [10, с. 192-193].

Розподіл кольоропозначень на терміни основних кольорів та відтінків є важливим об'єктом дослідження не тільки з погляду категоризації та систематизації лексики: основні кольори та відтінки також грають важливу роль у семантичному

навантаженні текстів.

Кольоропозначення як лексичні одиниці можуть нести різне семантичне навантаження в залежності від функціонального стилю тексту, де вони використовуються. Їх значення передаватиме різні аспекти сприйняття навколишнього середовища мовцем. У науковому та офіційно-діловому стилях зазвичай кольоропозначення несуть у собі семантичне навантаження якісного опису об'єктів, тобто передають своє денотативне значення. У таких текстах більшість кольоропозначень є термінами основних кольорів і не передають психічні стани, культурні коди та не є емоційно забарвленою лексикою.

У художньому, розмовному та публіцистичному стилях кольоропозначення часто використовуються як художні засоби, тобто позначають не тільки якісні характеристики об'єктів, а й включають в себе конотації, елементи культури і особисте ставлення мовця чи автора. Окрім базових кольорів у цих стилях часто присутні терміни на позначення відтінків. Художній символізм кольорів у мовознавстві пов'язаний із психічним аспектом передачі настрою та відображення дійсності. У своїй праці «Психология цвета» Б.О. Базима [6] описав розподіл кольоропозначень по типам символізму:

- Самостійний, ізольований від форм колір як багатозначний символ.
- Багатогранне сполучення декількох кольорів у одне символічне ціле.
- Сполучення кольорів і символічних форм чи абстрактних фігур.

Такі поєднання кольоропозначень та інших об'єктів передають набір символічних значень і викликають асоціативні ряди для реципієнта [6].

Хоч і згідно з вищезгаданими дослідженнями Берліна та Кея існує універсальний набір понять основних кольорів, асоціації, утворені з кольорами у різних культурах та регіонах відрізняються між собою. Деякі кольори навіть мають декілька протилежних асоціацій в рамках однієї мови чи культурного регіону. Наприклад, червоний колір асоціюється з небезпекою у більшості мов, що пояснюється теорією про зв'язок такої асоціації з кров'ю та вогнем з доісторичних часів. Жовтий колір у

багатьох західних культурах асоціюється з привертанням уваги, що можна прослідкувати у частому використанні жовтого кольору для попереджувальних знаків та символіки. У той же час, жовтий у багатьох країнах Далекого Сходу асоціюється з багатством, мудрістю та знаттю. Така асоціація бере початок з давньокитайського кольорового символізму [26]. Така особливість дозволяє розрізнити кольоропозначення та кольорові асоціації по принципу реалій: будучи термінами, що стосуються фізичних якостей об'єктів, кольоропозначення є еквівалентною лексикою у випадку використання для якісного опису об'єктів і слугують реаліями у випадку використання для передачі асоціацій і культурних кодів.

Як підсумок варто підкреслити, що сучасне вивчення кольоропозначень містить у собі багато гіпотез і теорій щодо їх природи і походження. Спроби категоризувати кольори та відтінки мають довгу історію в мистецтві, фізиці та мовознавстві. Для фізики і точних наук в цілому достатньо було розділити спектр видимого світла по діапазнам кольорів зі схожими довжинами хвиль, натомість у мистецтві розподіли створювалися з метою категоризувати кольори та відтінки згідно з властивостями змішування кольорів. Колоронімічний розподіл за відтінком, насиченістю та освітленістю, створений науковцем Альбертом Манселом [24], є однією із найстаріших категоризацій кольорів серед нині актуальних. Користуючись цим розподілом для проведення опитування представників-носіїв 98-х мов, науковці Берлін та Кей висунули теорію про існування одинадцяти універсальних категорій основних кольорів, притаманних усім мовам світу, спираючись на емпіричні дані та спільні нейрофізіологічні характеристики людського зору. Завдяки отриманим результатам Берлін та Кей також запропонували теорію про чіткий визначений порядок утворення категорій основних кольорів у мовах упродовж їх розвитку.

Такі системи розподілу кольорів на основні кольори та відтінки та їх категоризації дозволяють досліджувати та порівнювати роль та місце кольоропозначень у різних мовах та текстах різних функціональних стилів у цих мовах, що особливо важливо для дослідження символічної семантики

кольоропозначень та їх використання як художніх засобів.

Лінгвістика кольору накопичила вагомий доробок у вивченні символічної семантики основних кольорів та відтінків. Дослідження лексико-семантичних аспектів кольоропозначень та їх символізму відіграє важливу роль у визначенні національно-культурних реалій мови, відображення у ній культурних кодів та фіксації цілісної мовної картини світу. Існує тісний зв'язок між багатогранністю символізму кольоропозначень і психологічним відображенням світу. Через символічну семантику кольоропозначень можна побачити безліч міжкультурних відмінностей у сприйнятті навколишнього середовища.

РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРА І СЕМАНТИКА КОЛЬОРОПОЗНАЧЕНЬ В ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

2.1. Особливості структури японських кольоропозначень

У японській мові кольоропозначення, як і решта лексичних одиниць, підкоряються особливостям японського словотвору та орфографії. Ці особливості полягають у здатності мовця обирати між японським способом читання ієрогліфів кунйомі (訓読み、くんよみ), що використовується у словах японського походження, та запозиченим до японської китайським способом читання онйомі (音読み、おんよみ), що використовується у словах, що прийшли з китайської мови та японських словах, створених за зразком китайського словотвору [14, с. 47-48].

У рамках японської орфографії та особливостей читання ієрогліфів більшість кольоропозначень можуть бути виражені у вигляді двох ієрогліфів — ієрогліфа-кореня, що може представляти абстрактне кольоропозначення чи визначний колір референта, та ієрогліфа 色 (いろ, *іро* — колір). Наприклад, комбінація ієрогліфа-кореня кольору 赤 (あか, *ака* — червоний) та ієрогліфа 色 може бути прочитана як あかいろ (*акаіро*) використовуючи читання кунйомі, або як せきしょく (*секішьоку*) використовуючи читання онйомі. Орфографічна форма обох кольоропозначень あかいろ та せきしょく записується ієрогліфічно як 赤色 і перекладається однаково як «червоний колір». Також зустрічаються кольоропозначення, що мають лише один варіант читання. До них входять кольоропозначення, що можуть бути прочитані, лише використовуючи японський спосіб читання ієрогліфів кунйомі, як наприклад кольоропозначення, що відповідає кольору «рожевий», 桃色 (ももいろ, *момоіро*), де обидва складові ієрогліфи мають лише читання кунйомі. Також існують випадки, у яких кольоропозначення можуть бути прочитані, використовуючи лише запозичений китайський спосіб читання онйомі, як наприклад кольоропозначення 紺 (こん, *кон*), найближчим відповідником якого в українській мові є складений термін «темно-синій». Важливо підкреслити, що в японській мові існує кольоропозначення 茶色 (ちやいろ, *чяіро*), що відповідає за колір «коричневий», у якому поєднується одночасно

запозичене китайське читання для ієрогліфа 茶 (ちゃ, чя) та японське читання кунйомі для ієрогліфа 色 (いろ, іро). Такий тип особливого сполучення різних типів читань ієрогліфів у японській мові називається 重箱読み (じゅうばこよみ, джюубакойомі) [17]. Також існують випадки використання запозичених кольоропозначень, таких як наприклад グリーン (гуріін), що взаємозамінно використовується як термін кольору «зелений» разом з власне японським кольоропозначенням 緑 (みどり, мідорі) [14, с. 47].

У зв'язку з унікальною ситуацією із записом слів різними системами письма та наявністю різних шляхів читання ієрогліфів, притаманною лише японській мові, кольоропозначення в японській мові мають ускладнену орфографічну структуру. Як результат, їх використання і передача смислового навантаження залежить від методу їх запису і читання та функцій, які автор прив'язує до цих методів орфографічного та мовленнєвого відтворення.

2.2. Особливості вираження кольору в японській мові

Окрім загального питання встановлення відповідності кольорових термінів та відтінків спектру видимого світла в японській мові також існує ряд питань щодо вираження кольору, пов'язаних з вищеописаною ускладненою структурою кольоропозначень. Набір конкретних запитань з погляду лінгвістики та теорії Берліна та Кея про основні кольори спершу був сформований Джеймсом Стенлоу у праці 1987 року «Color, culture, and contact: English loanwords and problems of color nomenclature in modern Japanese» [27] і згодом доповнений у праці Френсіса Конлана 2005 року «Searching for the semantic boundaries of the Japanese colour term 'ao'» [14]. Список цих запитань виглядає наступним чином [14, с. 48-49]:

1. Чи кольоровий дескриптор кольоропозначення використовується у номінальній чи передномінальній позиції і як це відрізняється для читання онйомі та кунйомі?
2. Чи є можливим формування предикативного прикметника [5, с. 20, 39] за допомогою додавання закінчення «-い» до кореня-кольорового дескриптора?

3. Чи завжди є доречним використання ієрогліфа-суфікса 色 у формуванні кольоропозначим?
4. Чи є можливим формування предикативного прикметника за допомогою додавання закінчення «-い» до ієрогліфа-суфікса 色?
5. Що є більш доречним: використання рідної японської кольорової термінології чи запозичених кольоропозначень?
6. Який рівень видозміни кореневих морфем кольору можливий для рідних японських і запозичених кольоропозначень?
7. Який рівень видозміни кореневих морфем кольору доречний у рідних японських і запозичених кольоропозначень?

Важливість окреслення цих запитань полягає у їх необхідності для визначення місця і функцій кольоропозначень в японській мові.

Конлан, відштовхуючись від інформації, зібраної Стенлоу [27, с. 144], сформував набір відповідей на ці запитання у вигляді таблиць відповідностей, представлених у Таблиці 1 [14, с. 50]:

Таблиця 1. Основні кольори згідно з дослідом Берліна і Кея «Basic color terms» (1969), їх еквівалентні категорії англійською мовою та їх ієрогліфічне зображення.

Основні кольори японської мови, окреслені Берліном і Кеєм (1969)	Еквівалентні категорії англійською мовою	Ієрогліфічне зображення
くろ	black	黒
しろ	white	白
あか	red	赤
みどり	green	緑
きいろ	yellow	黄色
あお	blue	青
ちゃいろ	brown	茶色
むらさきいろ	purple	紫色

ももいろ	pink	桃色
だいだいいろ	orange	橙色
はいいろ	grey	灰色
Додаткові основні кольори японської мови, запропоновані Стенлоу (1987)		
こん	navy blue	紺
みずいろ	aqua, light blue	水色
きみどり	yellow-green	黄緑
Потенційні основні кольори японської мови, запропоновані Конланом (2005)		
そらいろ	light blue	空色

Варто зазначити, що згідно з дослідженнями Стенлоу, на певні категорії основних кольорів в японській мові претендують запозичені з англійської мови кольоропозначення, а саме *ピンク* (*пінку*, рожевий), *オレンジ* (*оренджі*, помаранчевий) та *グレー* (*гуреє*, сірий). Це аргументується більшим відсотком розпізнавання термінів ніж їх рідні відповідники 桃色, 橙色 та 灰色 [27, с. 144].

Також Конлан зробив підсумок щодо властивості японських кольоропозначень знаходитися у номінальній чи передномінальній позиції та впливу позиції на читання кунйомі та онйомі [14, с. 51-53] (див. Додаток А).

Таблиця 2.2. Номінальні і передномінальні форми запропонованих японських кольоропозначень згідно з японським читанням онйомі.

Основні кольори японської мови, окреслені Берліном і Кеєм (1969)	Номінальна форма, читання онйомі	Передномінальна форма, читання онйомі	Ієрогліфічне зображення
くろ	こくしょく	こくしょくの	黒色の
しろ	はくしょく	はくしょくの	白色の

あか	せきしよく	せきしよくの	赤色の
みどり	りよくしよく	りよくしよくの	緑色の
きいろ	こうしよく おうしよく	こうしよくの おうしよくの	黄色の 黄色の
あお	せいしよく	せいしよくの	青色の
ちゃいろ	ちゃいろ	ちゃいろい ちゃいろいの	茶色い 茶色の
むらさきいろ	-	-	紫色
ももいろ	-	-	桃色
だいだいいろ	-	-	橙色
はいいろ	-	-	灰色
Додаткові основні кольори японської мови, запропоновані Стенлоу (1987)			
こん	-	-	紺
みずいろ	-	-	水色
きみどり	おうりよくしよく	おうりよくしよくの	黄緑色の
Потенційні основні кольори японської мови, запропоновані Конланом (2005)			
そらいろ	-	-	空色

Варто зазначити, що 茶色 розглядається одночасно у Таблицях 2.1 та 2.2 у зв'язку з одночасною наявністю у цьому кольоропозначенні читання онйомі та кунйомі.

Таблиці 2.1 та 2.2 містять дані, описані Стенлоу у «Color, culture, and contact: English loanwords and problems of color nomenclature in modern Japanese» [27, с.92-93] та доповнені Конланом, і демонструють видозміну кольоропозначень в залежності від їх номінальної чи передномінальної позиції та читання орфографічного відображення за допомогою методів читання кунйомі чи онйомі. З даної інформації можна отримати висновок про те, що серед термінів основних кольорів, виділених

Берліном і Кеєм у праці 1969 року, та запропонованих Стенлоу та Конланом, усі мають рідну японську форму читання кунйомі, але лише частина має запозичену китайську форму читання. Варто врахувати, що така особливість японських кольоропозначень як лексичних одиниць впливає на місце в лексиконі мовців та на їх функціональність у текстах різних функціональних стилів.

Вищезазначені особливості формування кольоропозначень в залежності від використання читання кунйомі чи онйомі також впливають на здатність кольоропозначень до видозміни у предикативні прикметники за допомогою приєднання суфікса «-い» до кореня-кольорового дескриптора. У рамках свого дослідження Конлан сформував таблицю відповідностей щодо можливості такого відмінювання у випадку кожного основного кольору [14, с. 54].

Таблиця 3. Здатність коренів-кольорових дескрипторів основних кольоропозначень до поєднання із прикметниковим суфіксом «-い».

Корені основних кольоропозначень за Берліном і Кеєм (1969)	Здатність до поєднання із прикметниковим суфіксом «-い»	Приклад
くろ	є	くろい
しろ	є	しろい
あか	є	あかい
みどり	немає	-
きいろ	є	きいろい
あお	є	あおい
ちゃいろ	є	ちゃいろい
むらさきいろ	немає	-
だいだいいろ	немає	-
はいいろ	є	はいいろい (рідко)
Корені основних кольорів, запропоновані Стенлоу (1987)		
こん	немає	こんいろい (рідко)

みずいろ	немає	-
きみどり	немає	-
Корені потенційних основних кольорів, запропонованих Конланом (2005)		
そらいろ	немає	-

Нездатність кольоропозначення *みどり* поєднатися з прикметниковим суфіксом «-い» створює незручні умови використання цього кольоропозначення як прикметника у передномінальній позиції. Кітахара Ясуо у своїй праці 1997 року «青葉は青いか» [42] пояснює таку особливість цього кольоропозначення наявністю певних лінгвістичних стримуючих чинників, які перешкоджають утворенню прикметникової форми *みどり-い*.

Згідно з його поясненням, історично кольоропозначення *みどり* слугувало лише назвою кольору і не могло формувати передномінальні прикметники. На думку науковця це пов'язано з тим, що у минулому усі традиційні основні кольори японської мови мали передномінальну прикметникову форму, як наприклад *あか*, *あお*, *くろ* та *しろ* мають відповідні форми *あかい*, *あおい*, *くろい* та *しろい*. Існують припущення про відсутність у кольоропозначення *みどり* такої форми у зв'язку з його відносною недавньою появою у японському лексиконі. Кітахара відкидає ці гіпотези і пропонує пояснення, що ґрунтується на фонологічних обмеженнях японської мови у формуванні прикметників. Більшість японських предикативних прикметників, що описують об'єктивні якості предметів і явищ, відміняються шляхом зміни суфікса «-い» на суфікс «-く». Оскільки колір є об'єктивною якістю, усі кольорові прикметники *あかい*, *あおい*, *くろい*, *しろい* відміняються таким способом. Якби прикметникова форма *みどり* існувала, то вона б відмінялася таким самим чином. Кітахара далі вказує, що в предикативних прикметниках склад, який передує суфіксу «-く», не може бути з ряду *い* абетки, тобто *い*, *き*, *し*, *ち*, *に*, *ひ*, *み* та *り*. Таким чином, *みどり* підпадає під обмеження, адже закінчується на *り*, унеможливаючи існування видозміни терміну *みどり-い*. За таких самих причин не існує предикативних

прикметників фіолетового та жовтого кольору むらさき-い та き-い. Варто зазначити, що правильне формування предикативного прикметника «жовтий» існує у вигляді きいろい, де прикметниковий суфікс «-い» приєднується до суфікса 色 [42, с.63].

Ця інформація підводить до того, що використання みどり у фразях не може бути реалізовано за допомогою відмінювання прикметникового суфікса «-い» і вимагає подвійний суфікс «-いろ-の» для використання у передномінальній позиції. Також, через відсутність можливості відмінитися з суфіксом «-く» кольоропозначення みどり має менше можливостей поєднуватися з іншими фразами. Порівняно легке використання кольоропозначень, таких як あお чи あおい, у порівнянні з довшим виразом みどりいろ та його передномінальна форма みどりいろの пояснює меншу популярність використання みどり у сталих фразях [42, с.63].

Приєднання суфікса 色 до кольоропозначення не обмежується розподілом на «можливе» і «неможливе». Існують певні закономірності у здатностях кольоропозначень з'єднуватися з цим суфіксом. Конлан розподілив їх на чотири градації: «можливо», «розповсюджено», «фактично обов'язково» та «обов'язково». Також Конлан встановив відповідну можливість кольоропозначень з суфіксом 色 об'єднуватися з прикметниковим суфіксом «-い» і підбив підсумки у такій таблиці [14, с. 57]:

Таблиця 4. Здатність коренів-кольорових дескрипторів кольоропозначень поєднуватися з суфіксом 色 та формувати подвійний суфікс «いろ-い».

Корені основних кольоропозначень за Берліном і Кеєм (1969)	Здатність до поєднання із суфіксом 色	Здатність формувати подвійний суфікс «いろ-い»
くろ	можливо	немає
しろ	можливо	немає
あか	можливо	немає
みどり	розповсюджено	немає
きいろ	фактично обов'язково	є

あお	МОЖЛИВО	немає
ちやいろ	обов'язково	є
むらさき	розповсюджено	немає
ももいろ	обов'язково	немає
だいだいいろ	фактично обов'язково	немає
はいいろ	обов'язково	є (рідко)
Корені основних кольорів, запропоновані Стенлоу (1987)		
こん	МОЖЛИВО	є (рідко)
みずいろ	обов'язково	немає
きみどり	МОЖЛИВО	немає
Корені потенційних основних кольорів, запропонованих Конланом (2005)		
そらいろ	обов'язково	немає

Аналізуючи цю інформацію, можна побачити, що немає випадків, у яких подвійна суфіксація «いろ-い» є обов'язковою.

Окрім структури суфіксів та різниці у номінальній та передномінальній формі на частоту використання та функціональність кольоропозначень впливає їх впізнаваність. У вимірюванні та порівнянні впізнаваності японських кольоропозначень важливу роль грають запозичені кольоропозначення, які не розглядалися у вищеописаних аналізах у зв'язку з особливостями японської мови щодо запозичених слів — їх структура не підлягає під правила японської граматики, відмінювання слів та методів читання кунйомі чи онйомі. Це пояснюється тим, що більшість слів, запозичених не з Китаю, записуються як фонетичні транслітерації, трансформовані японським сприйняттям іноземної вимови [4, с. 7].

Стенлоу [27, с. 144] провів серію частотних досліджень використання кольоропозначень з метою визначити їх впізнаваність. Результати цих досліджень описані у Таблиці 5.

Таблиця 5. Впізнаваність рідних японських кольоропозначень та обраних запозичених кольоропозначень згідно з дослідями Стенлоу (1987).

Основні кольори японської мови, окреслені Берліном і Кеєм (1969)	Впізнаваність рідних кольоропозначень і запозичених за Стенлоу (1987)
くろ	92%
しろ	97%
あか	93%
みどり	77%
きいろ	81%
あお	91%
ちゃいろ	60%
むらさき	50%
ももいろ	4%
だいだいいろ	4%
はいいろ	15%
Додаткові основні кольори японської мови, запропоновані Стенлоу (1987)	
こん	26%
みずいろ	24%
きみどり	25%
Потенційні основні кольори японської мови, запропоновані Конланом (2005)	
そらいろ	5%
Запозичені кольори, запропоновані Стенлоу (1987)	
ピンク	43%
オレンジ	39%
グレー	12%

З інформації, яку зібрав Стенлоу, можна зробити висновок про те, що декілька запозичених кольоропозначень мають набагато більшу впізнаваність ніж їх рідний

еквівалент. Особливо помітно це у випадку з ピンク (пінку, рожевий) та オレンジ (оренджі, помаранчевий). 43% респондентів використали термін ピンク у опитуванні Стенлоу і лише 4% використали термін ももいろ. Так само, 39% респондентів використали термін オレンジ і лише 4% використали термін だいたいいろ. Кольоропозначення そらいろ, яке було запропоноване Конланом як потенційний основний колір японської мови, використали лише 5% респондентів, що лише незначно перевищує частоту використання термінів ももいろ та だいたいいろ.

У рамках японської мови диспути на тему тісного зв'язку між впізнаваністю, визначеною за частотою використання, та універсальним порядком утворення термінів основних кольорів, який запропонували Берлін і Кей, стикаються з наявним прикладом розриву між теорією Берліна та нині існуючими тенденціями у використанні кольоропозначень. Стенлоу вказує на те, що два вищезазначених з одинадцяти японських кольоропозначень, які відповідають категоріям основних кольорів Берліна і Кея, є більш упізнаваними у формі запозичених термінів, радше ніж традиційних термінів. Тобто ці запозичені кольоропозначення натуралізувалися до такого рівня, на якому вони витіснили з ужитку деякі з відповідників універсального порядку утворення термінів основних кольорів.

Вираження кольору в японській мові також тісно пов'язане з формою слова та смислами, закодованими в ньому, тобто його морфемною модифікацією. Саме особливості видозміни та приєднання морфем до кольоропозначень розширюють смислове навантаження та властивості опису, які вони передають. Аналіз цього аспекту японських кольоропозначень був виражений Стенлоу та Конланом у питаннях щодо можливості та доречності видозміни кореневих морфем у рідних і запозичених кольоропозначеннях японської мови.

У японській мові існують численні морфемні видозміни коренів кольоропозначень. Дана робота не претендує на демонстрацію усіх можливих варіантів видозмін у повних масштабах. Нижче буде наведена певна кількість можливих морфемних модифікацій рідних японських кольоропозначень синього та зеленого кольорів 青 та 緑 та їх запозичених еквівалентів ブルー (буруу) та グリーン

(*гуріін*) з метою вичерпної демонстрації багатьох шляхів морфемної модифікації коренів кольоропозначень в японській мові [14, с. 61-63].

Одним із найчастіше вживаних модифікаторів коренів для описової лексики в японській мові є суфікс «-っぽい» (*-ппой*). Його українським еквівалентом є суфікс «-атий/-уватий». Суфікс «-っぽい» може приєднуватися як до рідних японських слів, так і до запозичених, що можна прослідкувати на прикладі кольоропозначень 青っぽい (あおっぽい, *аоппой* — синюватий), 緑っぽい (みどりっぽい, *мідоріппой* — зеленуватий), ブルーっぽい (*бурууппой* — синюватий) та グリーンっぽい (*гуріінппой* — зеленуватий).

Суфікс «-み» (*-мі*) в японській мові приєднується до кольоропозначень у формі предикативного прикметника для надання їм значення «з відтінком». Наприклад 青み (あおみ, *аомі* — синява). Очевидно, що ні 緑, ні запозичені терміни ブルー та グリーン не можуть бути модифіковані таким чином. Така сама ситуація присутня із суфіксом «-さ» (*-са*), що слугує номіналізуючим суфіксом стану чи ступеню, як наприклад 青さ (あおさ, *аоса* — синість).

Прикладом морфемної видозміни за допомогою злиття з дієсловом може послужити суфікс «-がる» (*-гакару*, — букв. виглядати як). Результатом такої модифікації будуть такі кольоропозначення як 青がかった (あおがかった, *аогакатта*) 緑がかった (みどりがかった, *мідорігакатта*), ブルーがかった (*буруугакатта*) та グリーンがかった (*гуріінгакатта*), що перекладаються як «з відтінком синього» та «з відтінком зеленого» відповідно. Варто зазначити, що зміна суфікса «-がる» у «-がかった» відбувається у зв'язку з необхідністю трансформувати дієслова у минулий час з метою їх використання як прикметникових конструкцій.

До морфемних видозмін також входять префіксальні видозміни, такі як «やや-» (*яя-* — букв. трохи). Цей префікс приєднується лише до рідних японських слів, як наприклад кольоропозначення やや緑 (ややみどり, *ямідорі* — трохи зелений, зеленуватий) та やや青 (ややあお, *яяао* — трохи синій, синюватий). Іншим прикладом префіксальної видозміни є «薄-» (うす-, *усу-* — блідий). Із зазначених кольоропозначень-прикладів, ця зміна відбувається лише з 緑, утворюючи 薄緑 (うす

みどり, усумідорі — світло-зелений, блідо-зелений). У випадку з 青, схоже значення передає суфіксальне по'єднання з іншим кольоропозначенням 白, формуючи 青白 (あおしろい, аоджірой — блідо-синій).

Частовживаною префіксальною модифікацією є «真-» (ま-, ма — чистий, правдивий). У поєднанні з кольоропозначеннями вона додає нюанс яскравості або значення, еквівалентне українському префіксу «най-», утворюючи такі кольоропозначення як 真つ青 (まっさお, массао — найсиніший, чисто-синій, яскраво-синій).

Також серед морфемної модифікації кольоропозначень зустрічається дуплікація кореня з метою наголошення і підсилення змісту. 青々 (あおあお, аоао) може водночас означати «синій-пресиній» і «свіжий». Останнє визначення пов'язане з особливістю японської мови щодо розподілу термінів «синій» та «зелений».

Вищезазначені властивості морфемної модифікації коренів кольоропозначень підводять до висновку про те, що зазвичай вони відбуваються з рідними японськими кольоропозначеннями за винятком «-つぽい», що може закріплюватися разом із запозиченими кольоропозначеннями. Як можна зазначити, кольоропозначення 青 має надзвичайно різноманітну видозміну, поєднуючись з багатьма суфіксами та префіксами для утворення складніших кольорових виразів. Термін 青, як і решта кольоропозначень, які традиційно можуть об'єднуватися із суфіксом «-い», такі як 黒, 白, та 赤, може функціонувати як прикметник, діеприкметниковий зворот, дієслово чи іменник у залежності від морфемної модифікації кореня слова [14, с. 61-64].

Узагальнюючи зібрану інформацію про особливості вираження кольору в японській мові, можна впевнено сказати, що японська кольорова номенклатура є дуже глибокою і ускладненою. У її рамках водночас існує різноманітна коренева видозміна, що уможливорює гнучкість кольоропозначень та їх здатність займати багато ролей у реченнях та фразях, та вибір між імпортованим китайським та рідним японським шляхом читання орфографічного відображення кольоропозначень в залежності від контексту. Роллю запозичених кольоропозначень також не можна нехтувати. Специфікою японського поля кольоропозначень є високий рівень

натуралізації деяких запозичених кольоропозначень, що навіть витиснули у впізнаваності та частоті використання деякі рідні кольоропозначення.

2.3. Місце і роль кольоропозначень в японській мові

Для того, щоб дослідити місце і роль кольоропозначень у будь-якій мові, спершу необхідно знати історію розвитку кольорової номенклатури обраної мови. Важливість саме діахронічного підходу для вивчення місця і ролі кольоропозначень у мові зобумовлена тим, що, як і усі явища мови, кольорові терміни еволюціонують згідно з потребами мовців, збільшуючись у кількості та ускладнюючи структуру, або втрачають певні якості чи чисельність, як наприклад деякі кольоропозначення відтінків, які вийшли з ужитку. Погляд на минуле кольоропозначень дозволяє побачити, котрі з них мають більшу стійкість до змін, залишаються широковживаними та утворюють найбільше зв'язків на фразовому рівні. Такі властивості кольоропозначень свідчать про більшу важливість їхньої ролі у мові.

Японська є мовою, яка використовується у сучасному, високоіндустріалізованому суспільстві. Кольорове оточення у такому суспільстві є високохроматичним і відображає кольори, які зустрічаються будь-де на планеті. З часів індустріалізації Японії та її активного контакту з іншими країнами лексикон японських кольоропозначень поповнився новими запозиченими термінами, а деякі традиційні терміни перестали бути вживаними.

Найстарішими кольоропозначеннями японської мови є 白 (しろ, шіро — білий), 赤 (あか, ака — червоний), 黒 (くろ, куро — чорний) та 青 (あお, ао — синій). Вважається, що початково ці кольоропозначення позначали рівень яскравості кольору, які пізніше перетворилися у діапазони певних кольорів і лише потім стали назвами певних кольорів, які вважалися найкращими представниками цих діапазонів. 青 вважався перехідним станом між світлими і темними тонами, але згодом став терміном на позначення відтінків, що знаходилися у синій частині спектру видимого світла [14, с. 80]. У зв'язку з таким використанням одиничних термінів для покриття цілих діапазонів кольорів, відтінки, які відповідали за

рослинність, море і небо, також включалися в межі 青. Вважається, що така гнучкість терміну 青 у минулому стала причиною сучасної ситуації у японській мові з відсутністю чіткої межі між термінами на позначення зеленого та синього кольорів у порівнянні з індо-європейськими мовами [14, с. 80-81].

На важливість кольорової термінології для японців вказує те, що окрім сучасних лігвістичних розподілів кольоропозначень на категорії в японській мові існували власні категорії кольорів, створені за зразками подібних китайських категоризацій кольорів. Традиційні системи розподілу кольорів в японській мові стосувалися у першу чергу образотворчого мистецтва, поезії та ремесел, таких як ткацтво. Такі системи почали утворюватися ще з періоду Асука (538-710 рр.) і доповнювалися до періоду Мейджі (1868-1912 рр.). Традиційно кольори цих систем походять від назв квітів, рослин та тварин. Так, наприклад, категорія червоних кольорів містила у собі такі кольори як 紅緋 (べにひ, *беніхі* — криваво-червоний), 鶯色 (とびいろ, *тобііро* — букв. колір ібіса) та 紅檜皮 (べにひばた, *беніхібата* — букв. червоний як кора кипарису), або категорія синьо-зелених кольорів містила такі кольори як 緑青 (ろくしょう, *рокушьоу* — букв. патина) або 水浅葱 (みずあさぎ, *мідзуасагі* — букв. колір блідої цибулі) [15] [71].

Наявність таких категорій кольорів у мові свідчить не тільки про високий рівень її розвитку, а й про важливість кольору як концепту у ній. Японська мова має гнучку систему морфемної модифікації кольорових дескрипторів і велику кількість кольоропозначень основних кольорів і відтінків, що вказує на важливість кольору як інструменту якісного опису та художньої образності. Це можна підтвердити аналізом японської літератури та образотворчого мистецтва, де більшу вагу має влучність і лаконічність у короткому описі ніж розлогість і детальність, що у свою чергу вимагає існування багатьох різних кольорових термінів. Також японська культура ставить великий наголос на традицію споглядання і опису природи, що також послуговується розвиненою кольоровою номенклатурою. Таким чином, кольоропозначення відіграють важливу роль у японській мові як лексична парадигма і як засіб якісного і художнього опису [71].

2.4. Проблематика перекладу кольоропозначень в японській мові

Хоч колір і є присутнім усюди явищем природи і усе людство поділяє шлях його сприйняття, зміст і асоціації, які вкладаються в колір, відрізняються у кожному культурному середовищі. Подібність категорій основних кольорів у різних мовах обмежується найкращими представниками діапазонів кольорів, які обрала та чи інша мова, але межі самих діапазонів та множини відтінків, які наповнюють ці діапазони, набагато важче співставити для інтерлінгвістичного порівняння [11].

Японська мова не є винятком і має свій ряд проблем, пов'язаних з перекладом та інтерпретацією текстів, що містять кольоропозначення. Найбільшою проблемою перекладу кольоропозначень японської мови є відтінки. Визначення діапазонів кольорів, у яких знаходяться відмінки, відрізняється сильніше від мови до мови ніж визначення основних кольорів. Також на це накладається існування кольоропозначень, які вміщують у себе референти кольорів, такі як японські терміни 空色 (そらいろ, *sora-iro* — блакитний, букв. колір неба) чи 灰色 (はいいろ, *hai-iro* — сірий, букв. колір попелу). Серед таких термінів зустрічаються кольоропозначення, що мають реалії [8] у ролі референта — назви локальних рослин, тварин чи явищ, як наприклад «бузковий» в українській мові, або 青磁色 (せいじいろ, *sei-ji-iro* — букв. колір селадонової порцеляни, де селадон — також слово-реалія). Саме цей тип кольоропозначень викликає найбільші проблеми при перекладі. На відміну від основних кольорів, які можна виразити методом підбору відповідного основного кольору мови перекладу із категорій Берліна і Кея, не існує одного чітко визначеного методу перекладу відтінків та кольоропозначень з референтами-реаліями. Методика перекладу реалій визначається як баланс між двома полюсами: адекватністю перекладу, тобто його наближеністю до оригінального тексту, та припустимістю — відповідністю підбраного перекладу до цільової культури. З огляду на таку полярність виділяються певні стратегії перекладу реалій. Серед цих стратегій лише деякі підходять для перекладу кольоропозначень у зв'язку з лексичними характеристиками цього ряду термінів. Їх виділяють у наступні пункти:

1. Транскрипція (транслітерація у випадку ієрогліфічних мов).
2. Транскрипція з урахуванням правил вимови мови перекладу.
3. Калькування.
4. Використання іншого але пов'язаного слова з мови оригіналу.
5. Експліцитна передача значення слова описовим методом.
6. Заміна слова-реалії локальним виразом чи словом з наближеним значенням.
7. Підбір схожої по значенню інтернаціональної реалії.
8. Додавання до реалії прикметника, який допоможе потенційному читачу розпізнати джерело елемента реалії [28].

Очевидно, що лише декілька з цих методів підходять для перекладу кольоропозначень-реалій, а саме експліцитна передача значення слова описовим методом та заміна слова-реалії локальним виразом чи словом з наближеним значенням. Наприклад, японське кольоропозначення 鶯色 (うぐいすいろ, *угуїсуіро* — букв. колір птаха угуїсу) можна перекласти як «колір крила птаха угуїсу» використовуючи експліцитну передачу описовим методом, або як «колір солов'їного пера» використовуючи заміну слова-реалії локальним виразом [1].

Варто наголосити на тому, що окрім питання передачі конкретного відтінку кольоропозначення з японської мови також важливим є доречний переклад нюансів, які несуть у собі морфемні видозміни кольорових термінів. У зв'язку з відсутністю еквівалентно-різноманітної морфемної видозміни кольоропозначень в українській мові переклад японських кольоропозначень також безпосередньо залучає контекст речення, видозміну інших членів речення та появу додаткових слів, що передаватимуть рівносильні нюанси японських кольоропозначень.

Як підсумок цього розділу можна окреслити особливості японських кольоропозначень таким чином:

- Структура японських кольоропозначень тісно пов'язана із японською системою офрографії, у якій водночас поєднується ієрогліфічний і графемний запис та два види читання ієрогліфів — японське читання кунйомі та

запозичене з китаю читання онйомі. Наявність цих систем утворює багатопланову систему запису і відтворення лексики, у тому числі і кольоропозначень, що у свою чергу додає набір нюансів до значення кольорової термінології в залежності від її запису.

- Вираження кольору в японській мові кольоровими термінами насамперед ускладнюється особливостями японської морфемної видозміни. Будучи аглютинативною, японська мова модифікує усю лексику включно з кольоропозначеннями методом додавання однозначних афіксів до незмінюваних коренів слів. Японським кольоропозначенням властиві суфіксальні і префіксальні видозміни, що додають до значення різні нюанси, як наприклад нюанси яскравості чи тьмяності, такі як префікс «真-» (ま-, ма — чистий, правдивий), що вказує на яскравість кольору, до кольоропозначення якого він приєднується, або суфікс «-み» (-mi), який приєднується до кольоропозначень-предикативних прикметників з метою створення нюансу наявності відтінку у кольорі.
- З огляду на історію розвитку японської мови, культури та літератури, можна впевнено стверджувати, що кольоропозначення посідають надзвичайно важливе місце і грають велику роль в японській мові. Існування власних японських спеціалізованих систем категоризації кольорів та відтінків, що використовувалися у мистецтві та ремеслах, вказує на те, що точне розрізнення відтінків було важливим для японців, а наявність багатьох кольоропозначень з референтами тварин, рослин і квітів вказує на глибокий зміст, який японці прив'язували до кольору у своїй мовній картині світу.
- У зв'язку з таким рівнем розвитку кольоропозначень у японській мові їх переклад також є складним процесом. Важливими моментами при перекладі японських кольоропозначень є врахування їх складної структури, їх орфографічного відображення та вибору між їх читаннями, правильна передача нюансів, які несуть у собі морфемні видозміни кольоропозначень, та відповідність передачі референтів-реалій у контексті мови перекладу, виду

тексту та цільової аудиторії перекладу.

Описані у цьому розділі особливості японських кольоропозначень та їх використання в японській мові дозволяють вичерпно проаналізувати використання японських кольоропозначень в текстах різних функціональних стилів та виявити їх лінгвокультурні особливості.

РОЗДІЛ 3. КОРПУСНИЙ АНАЛІЗ ЯПОНСЬКИХ КОЛЬОРОПОЗНАЧЕНЬ У ТЕКСТАХ РІЗНИХ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ СТИЛІВ

3.1. Обґрунтування методики дослідження

Дане дослідження японських кольоропозначень проводиться з використанням методу корпусного аналізу. Причиною вибору цього методу є низка переваг для дослідження лексичної семантики. Серед них виділяють об'єктивність корпусів у представленні певного типу лексем. Також корпус, будучи множиною текстів, згрупованих за конкретною характеристикою, відображає використання усіх лексем без підтверджувального упередження. Репрезентативна картина вживання кольоропозначень у корпусі показує місце кольоропозначень у текстах певного характеру без похибок і упереджень, які привносить добирання цитат із конкретних текстів. Корпусний аналіз дозволяє проводити точний кількісний аналіз та включає в себе інформацію про частотність слововжитку. У порівнянні з традиційними лексикографічними джерелами дані, які пропонують корпуси текстів, дають можливість проаналізувати використання тієї чи іншої лексичної одиниці у текстах різних функціональних стилів завдяки групуванню корпусів по текстовим категоріям [2, с. 53-55].

Зібрані з корпусу текстів речення будуть досліджені з метою провести семантичний, структурний та лінгвокультурний аналіз використаних у них кольоропозначень [3, с. 86, 254].

З метою проведення корпусного аналізу японських кольоропозначень у текстах різних функціональних стилів був обраний електронний збалансований корпус текстів, написаних сучасною японською мовою, 少納言 (しょうなごん, *шьонагон*) [62]. Даний корпус упорядковується Національним інститутом японської мови та літератури (国立国語研究所, こくりつこくごけんきゅうじょ, *кокуріцу кокуго кенкюдзьо*). Цей корпус поєднує у собі матеріали, датовані періодом у тридцять років (1976-2006 рр.). Основна маса текстів була опублікована у період з 1986 по 2006 роки. Лексичний інвентар цього корпусу налічує приблизно 100 мільйонів

лексичних одиниць. Категорійний розподіл текстів цього корпусу включає наступні розділи:

- 書籍 (しょせき, *шьосекі* — публікації);
- 雑誌 (ざっし, *дзашші* — періодичні видання);
- 新聞 (しんぶん, *шінбун* — газети);
- 白書 (はくしょ, *хакушьо* — білі книги);
- 教科書 (きょうかしょ, *кьоукашьо* — підручники);
- 広報紙 (こうほうし, *коухоуші* — документація зв'язків з громадськістю);
- 韻文 (いんぶん, *інбун* — поезія);
- 法律 (ほうりつ, *хоуріцу* — закони);
- 国会会議録 (こっかいかいぎろく, *коккай кайгіроку* — записи засідань Парламенту Японії);
- Yahoo!知恵袋 (Yahoo!ちえぶくろ, *Yahoo!чіебукуро* — інформаційні статті з веб-ресурсу Yahoo!);
- Yahoo!ブログ (Yahoo!ぶろぐ, *Yahoo!бурогу* — збірка блогів веб-ресурсу Yahoo!).

Розділ 書籍 також розподіляється за жанрами текстів згідно з Японською десятичною системою бібліотечної класифікації (日本十進分類法, *ніほんじっしんぶん* るいほう, *ніхон джішшін бунруй хоу*) на наступні розділи:

- 総記 (そうき, *соукі* — загальна література);
- 哲学 (てつがく, *тецуґаку* — філософія);
- 歴史 (れきし, *рекіші* — історія);
- 社会科学 (しゃかいかがく, *шякайкаґаку* — соціальні науки);
- 自然科学 (しぜんかがく, *шідзенкаґаку* — природничі науки);
- 技術・工学 (ぎじゆつ・こうがく, *гіджюцу-коуґаку* — технологія та інженерія);
- 産業 (さんぎょう, *санґьоу* — виробництво);
- 芸術・美術 (げいじゆつ・びじゆつ, *гейджюцу-біджюцу* — образотворче мистецтво);
- 言語 (げんご, *генго* — філологія);

- 文学 (ぶんがく, бунгаку — художня література).

Важливість цього розподілу для проведення даного дослідження полягає у створенні відповідності між функціональними стилями текстів, у рамках яких будуть досліджуватися функції та лінгвокультурні властивості японських кольоропозначень, та категоріями текстів корпусу, якими буде обмежуватися пошук матеріалів для аналізу.

У даній роботі проводиться аналіз використання японських кольоропозначень у текстах наступних функціональних стилів: науковий, офіційно-діловий, публіцистичний та художній. Для аналізу використання кольоропозначень у текстах наукового стилю логічно буде проводити добір матеріалів з корпусу, обмеживши пошук категоріями 書籍 (哲学, 歴史, 自然科学, 技術・工学, 産業, 言語) та 教科書. Відповідно, для аналізу кольоропозначень у текстах офіційно-ділового стилю пошук буде обмежено категоріями 広報紙, 法律 та 国会会議録. Аналіз публіцистичних текстів буде обмежений категоріями 雑誌 та 新聞. Відповідно, художній стиль обмежуватиметься категоріями 書籍 (芸術・美術, 文学) та 韻文 [62].

Процес аналізу функцій та лінгвокультурних властивостей, зібраних з корпусу кольоропозначень, буде відбуватися шляхом перевірки кількісних результатів наявності одинадцяти основних кольоропозначень, окреслених Берліном і Кеєм (黒, 白, 赤, 緑, 黄色, 青, 茶色, 紫色, 桃色, 橙色, 灰色), чотирьох додаткових основних кольорів, визначених Стенлоу та Конланом (紺, 水色, 黄緑, 空色) [14], чотирьох натуралізованих запозичених кольоропозначень, окреслених Конланом (ピンク, オレンジ, グリーン, ブルー) [14], та певної кількості кольоропозначень відтінків. У зв'язку з існуванням обширної кількості кольоропозначень відтінків в японській мові і обмеженістю обсягів та ресурсів цієї роботи було вирішено обмежити кількість кольоропозначень відтінків до п'яти зі списку, створеного Конланом, та промислового стандарту кодування кольорів JIS 慣用色名, а саме 栗色 (くりいろ, *курііро* — каштановий), 若草色 (わかくさいろ, *вакакусаіро* — світло-зелений, букв. колір молоді трави), 卵色 (たまごいろ, *тамагоіро* — кремово-жовтий, букв. колір

яєчного жовтка), 朱色 (しゅいろ, *шюіро* — кіноварний) та シアン (*шіан* — ціановий) [14, с.52, 68][60].

У зв'язку з наявністю надзвичайно обширного обсягу текстів у обраному корпусі було прийняте рішення обмежитися максимальною кількістю результатів у 100 прикладів для відсоткових статистичних підрахунків щодо частотності використання кольоропозначень у текстах різних функціональних стилів. Дана робота не претендує на найвищу точність статистичних підрахунків і ставить за мету лише визначення тенденцій використання кольоропозначень у японських текстах в залежності від їх функціональних стилів. Особливості їх використання будуть розглянуті методом семантичного аналізу найяскравіших прикладів речень з діапазонів тенденцій. Таким чином можна перевірити не лише частотність використання кольоропозначень загалом, а й переважання використання кольоропозначень як якісних характеристик описуваного, тобто їх денотативних значень, чи як художніх емотивних засобів, тобто їх конотативних значень, та типів їх морфемної модифікації [3, с. 86].

3.2. Аналіз японських кольоропозначень у наукових текстах

Особливістю наукового стилю письма є його мета донести до читача точну інформацію. Для цього у науковому стилі письма задіюється певна термінологія, абстрактна лексика, чітка підрядність і логічний виклад інформації. Науковому стилю не притаманні інструменти виразності та художні образи, а опис об'єктів зазвичай відбувається з нейтральної і фактуальної точки зору. Завданням цього підpunkту є визначити частоту використання, підтвердити чи спростувати припущення про переважання денотативних значень кольорової термінології та перевірити її роль і функцію у наукових текстах, написаних японською мовою.

Починаючи аналіз кольоропозначень з основних кольорів японської мови, окреслених Берліном і Кеєм, Стенлоу та Конланом, вдалося отримати наступні кількісні дані з корпусу 少納言. Варто зазначити, що з метою уникнення впливу слів, які містять у собі ієрогліфи зі значенням кольору, але не є кольоропозначеннями, для

пошуку були використані номінальні та передномінальні форми кольоропозначень (див. Таблиці 2.1, 2.2):

Таблиця 6.1. Кількісний аналіз основних японських кольоропозначень у текстах наукового стилю.

Колір	Загальна кількість результатів у корпусі	Частота денотативних використань	Частота конотативних використань
黒い・黒色	772・124	86%・97%	14%・3%
白い・白色	1766・354	63%*・97%	4%*・3%
赤い・赤色	623・270	96%・99%	4%・1%
緑・緑色	2475・384	95%・98%	5%・2%
黄色	941	99%	1%
青い・青色	329・223	98%・68%	2%・32%
茶色	253	100%	0%
紫色	193	99%	1%
桃色	28	93%	7%
橙色	20	100%	0%
灰色	141	91%	9%
紺	141	100%	0%
水色	53	98%	2%
黄緑	68	100%	0%
空色	12	100%	0%
ピンク	406	100%	0%
オレンジ	431	99%	1%
グリーン	591	91%	9%
ブルー	748	95%	5%

* Варто зазначити, що у даних обчисленнях існує похибка пошукової системи корпусу, яка враховувала прикметник 面白い (おもしろい, *омошірой* — цікавий,

веселий) як частину пошуку кольоропозначення 白い, що вплинуло на загальну кількість результатів у корпусі та обчислення частоти денотативного використання. Не зважаючи на це, різниця між частотою вживання денотативного значення та конотативного значення кольорового терміну 白い дозволяє зробити певні висновки.

Аналізуючи кількісні дані, отримані з корпусу 少納言, можна висловити наступні твердження. Серед основних кольоропозначень японської мови найчастіше у текстах наукового стилю зустрічаються найдавніші японські кольоропозначення, що можуть утворювати прикметникову форму із суфіксом «-い» — 黒い, 白い, 赤い та 青い, а також кольоропозначення 緑. Переважна більшість випадків використання основних кольоропозначень у текстах наукового стилю — це денотація, тобто якісний опис характеристик об'єкту без емоційного навантаження чи точки зору автора висловлення. Варіант орфографічного відтворення 黒い, 白い, 赤い, 緑 та 青い через запозичене китайське читання онійомі зустрічається набагато рідше, але у той самий час варіант читання онійомі використовується майже виключно денотативно. Наприклад, порівняймо варіанти використання кольоропозначення 黒い та його відповідника з читанням онійомі 黒色. 黒い та 黒色 має одну з найбільших різниць у частотах денотативних та конотативних, тобто переносних використань у текстах наукового стилю серед усіх основних кольоропозначень японської мови. Наприклад:

ゲンジボタルの成虫の淡赤色の前胸背にある黒い十字形の紋にちなんだものです (図1)。

[56]

У даному реченні 黒い стоїть у передномінальній позиції і слугує денотативним прикметником для фрази 十字形の紋 (じゅうじけいのもん, джюуджікей но мон — букв. герб у формі хреста), що у контексті є об'єктивним описом зовнішнього вигляду. Наступне речення демонструє приклад конотативного використання 黒い:

浜松の産廃置場で墨汁まみれになって撮った「死の灰」や「黒い雨」。核爆発の熱線から逃

れ、衝撃波から逃れ、死の灰からもかろうじて逃れた… [63]

黒い у цьому реченні використовується у рамках цитованої фрази 黒い雨 (くろいあめ, *курой аме* — букв. чорний дощ). Контекст даного речення передає інформацію про забруднення, а використання внутрішньотекстової цитати вказує на те, що мається на увазі «забруднений дощ», а не буквально чорний дощ. Цього достатньо для висновку про конотативне використання 黒い у даному реченні.

Відповідно використання кольоропозначення 黒色 у більшості випадків відбувається наступним чином:

蒸散直後の表面は**黒色**の炭化層を形成しています。 [44]

Тут 黒色 стоїть у передномінальній позиції і поєднується з іменником через частку の — 黒色の炭化層 (こくしょくのたんかそう, *кокушьоку но танкасоу* — шар вуглецю чорного кольору), тим самим виконуючи роль означенням у цьому реченні. Приклад подібного використання 黒色 можна побачити у наступному реченні:

翌日になって太陽光線が死体にあたると、蜂は**黒色**のため受熱量が多く、雪中へだんだん沈んで行く。 [46]

Для аналізу кольоропозначення 黒色 у цьому прикладі варто розглянути підрядне речення «...蜂は黒色のため受熱量が多く...» (はちはこくしょくのためじゅねつりょうがおおく, *хачі ва кокушьоку но таме джюнецурьоу га ооку*). Це підрядне речення можна перекласти як «... через те, що бджоли чорного кольору, вони поглинають більше тепла...». 黒色 у даному реченні стоїть у номінальній позиції і описує іменник 蜂. З огляду на такі особливості використання 黒い і 黒色 можна провести аналогію з українськими фразами «чорний» і «чорного кольору» відповідно.

Також велика різниця у частотах денотативних і конотативних використань прослідковується між термінами 青い та 青色. Така кількість конотативних

використань 青色 у порівнянні з 青い та іншими основними кольоропозначеннями пояснюється існуванням терміну 青色申告 (あおいろしんこく, *aoiroshinkoku* — букв. синя податкова звітність) в японській мові. Цей термін означає специфічний тип японської податкової звітності, що дозволяє зменшувати обсяги певних податків. Особливістю цього терміну є той факт, що кольоропозначення 青色, що описує звітність, стосується давньої установи друку паперів цих звітностей синім кольором. Таким чином, з погляду символічної семантики цей термін використовує кольорову термінологію у переносному значенні, створюючи такий прецедент використання конотативу у наукових текстах, особливо тих, що пов'язані з тематикою виробництва. Прикладом використання цього терміна є таке речення:

そのため、青色申告の記帳については、法令等で記帳簡略化のいろいろの措置が講じられて
おります。[72]

Варто підкреслити виразно велику кількість використання 緑 у текстах, причиною чого найімовірніше є використання 緑 не тільки як кольоропозначення «зелений» для якісного опису, а і як слова, що означає рослинність. Наприклад, у наступних реченнях 緑 використовується як кольоропозначення у передномінальній позиції і поєднується з об'єктом опису через частку の. Тут кольоропозначення 緑 використовується денотативно — передає інформацію про забарвлення об'єкту:

木々の樹冠は緑の日除けとしての魅力が大きいが、そのまわりの空気の性質にも大きな影響
を与えている。[64]

Також 緑 може використовуватися конотативно, що можна побачити у наступному прикладі:

また、いかに魅力的なコントラストや「楽しい移り変わり—例えば、赤の日と緑の日を…与
えるか」を想像してみよ、などと提案している。[38]

Контекст даного речення передається внутрішньотекстовою цитатою, що описує контрастність освітлення, але передає це виразом 緑の日 (みどりのひ, *мідорі но хі* — букв. зелений день), що використовує кольоропозначення 緑 у переносному значенні на позначення загальної гами кольорів світла.

У той самий час 緑色, що є аналогом 緑 із читанням онійомі, зустрічається набагато рідше з конотативним значенням. Як і з кольоропозначенням чорного, можна провести аналогію між 緑・緑色 та «зелений» і «зеленого кольору».

Варто підкреслити особливість вживання натуралізованих запозичених кольоропозначень ピンク, オレン, ジグリー та ンブルー. Згідно з результатами, висвітленими у Таблиці 6.1., результати дослідження корпусу текстів наукового стилю повторили результати, отримані Конланом [14, с.59] — ці кольоропозначення використовуються набагато частіше, ніж їх рідні японські відповідники.

Наприклад, порівнюючи використання кольоропозначень 橙色 та オレンジ видно, що オレンジ зустрічається у двадцять раз частіше ніж 橙色. Використання 橙色 можна прослідкувати у реченнях, де вже використовується багато слів, записаних абеткою катакана, що б призвело до незручностей у прочитанні у випадку використання замість 橙色 терміну オレンジ:

炎色反応はカルシウムは**橙色**, ストロンチウム (S r) は赤色, バリウム (B a)
は淡緑色… [40]

У даному реченні вже використано багато термінів, записаних абеткою катакана, тому заміна фрази «カルシウムは**橙色**» (かるしうむはだいだいろ, *карушіуму ва дайдайіро* — кальцій є помаранчевого кольору) на еквівалентну по значенню «カルシウムはオレンジ» (かるしうむはおれんじ, *карушіуму ва оренджі* — кальцій є помаранчевого кольору) перенавантажила б речення використанням абетки катакана. З цього випадку можна зробити висновок про різницю в ролі і функціях між еквівалентними кольоропозначеннями із різними видами орфографічного

відтворення або походження.

Таким чином вдалося емпірично перевірити частоту використання основних кольоропозначень японської мови у текстах наукового стилю. Переважну більшість використання денотативних значень над конотативними можна обґрунтувати особливістю текстів наукового стилю, що полягає у точності передачі фактуальної інформації без особистого ставлення. Конотативні ж значення зустрічаються здебільшого у вигляді передачі чужого мовлення цитатами або у вигляді власних назв у текстах історичного чи філософського спрямування. Також варто зазначити, що основні кольоропозначення японської мови у текстах наукового стилю рідко зазнають активної морфемної видозміни коренів. Це також можна обґрунтувати тим, що у текстах наукового стилю перевага надається точності викладу інформації, а морфемна видозміна зазвичай надає значенням слів нюансів, небажаних для фактуальної точності наукового стилю.

Наступним етапом аналізу використання японських кольоропозначень у наукових текстах є дослідження частотності використання кольоропозначень відтінків, відібраних з роботи Конлана та промислового стандарту кодування кольорів JIS 慣用色名.

Таблиця 6.2. Кількісний аналіз японських кольоропозначень відтінків у текстах наукового стилю.

Колір	Загальна кількість результатів у корпусі	Частота денотативних використань	Частота конотативних використань
栗色	4	100%	0%
若草色	3	100%	0%
卵色	1	100%	0%
朱色	15	100%	0%
シアン	6	100%	0%

Отримані кількісні дані щодо використання кольоропозначень відтінків у японських текстах наукового стилю приводять до декількох висновків. Перше, на що варто звернути увагу — це загально низька кількість використань відтінків у текстах наукового стилю. Припускається, що причини таких кількісних показників полягають у тому, що тексти наукового стилю зазвичай стосуються дуже вузької тематики і не припускають неточностей та інтерпретацій. Іншими словами, якщо кольоропозначення відтінків і зустрічаються в текстах наукового стилю, то лише в текстах, спеціалізація яких стосується тематик, де відтінки грають ключову роль. Наприклад, термін 卵色 зустрічається у корпусі наукових текстів лише одноразово:

カイコの1代雑種の利用やカイコの卵色の母性遺伝の研究もある。[61]

У даному реченні кольоропозначення фігує у фразі カイコの卵色の母性遺伝 (かいこのたまごいろのぼせいいでん, *кайко но тамагоіро но босейіден*), у якій йдеться про «передачу жовткового кольору шовкопряда по материнській лінії». Така вузька тематика тексту гарантує, що це кольоропозначення використовується не з метою конотації власного погляду чи емотивності, а для передачі точної інформації щодо характеристик об'єкту.

Отже, виконання корпусного аналізу японських кольоропозначень у текстах наукового стилю дозволяє зробити наступні висновки. У японських наукових текстах кольоропозначенням більш властиво виконувати функцію денотативного опису об'єктів і явищ ніж емотивного зображення. Як результат, точність та вузькоспеціальність, які вимагає денотативний опис у наукових текстах, обмежують морфемну видозміну коренів, властиву японськими кольоропозначенням. Це також приписується униканню інформації, яка буде по-різному інтерпретуватися різними читачами, властивому науковим текстам. З тієї ж причини в основному у наукових текстах фігурують основні кольоропозначення, адже кольорові терміни на позначення відтінків не тільки у японській мові, а й загалом мають більш різноманітну інтерпретацію читачем ніж основні кольори. Також варто зазначити те,

що у наукових текстах часто фігурують натуралізовані запозичені кольоропозначення, що можна аргументувати загальномовним зменшенням використання їх рідних японських відповідників та особливістю наукових текстів, що полягає у частотному використанні запозичених термінів та неологізмів.

3.3. Аналіз японських кольоропозначень в офіційно-ділових текстах

Офіційно-діловий стиль текстів бере за мету донесення повідомлення до адресата у офіційних сферах, таких як державотворчій, діловій та правовій діяльності. Основними елементами цього стилю є наказовий характер тексту, точність і фактуальність, уникання неоднозначного тлумачення тексту, стандартизованість та відсутність емоційного забарвлення. У даному підпункті метою є визначення частоти вживання кольоропозначень, дослідження денотативних та конотативних використань та опис ролі та функції кольорової термінології в офіційно-ділових текстах, написаних японською мовою.

Кількісні результати використання основних кольоропозначень, зібрані з корпусу японських офіційно-ділових текстів пропонують такі дані:

Таблиця 7.1. Кількісний аналіз основних японських кольоропозначень у текстах офіційно-ділового стилю.

Колір	Загальна кількість результатів у корпусі	Частота денотативних використань	Частота конотативних використань
黒い・黒色	25・2	100%・100%	0%・0%
白い・白色	55・58	100%・90%	0%・10%
赤い・赤色	41・16	100%・100%	0%・0%
緑・緑色	1126・30	98%・100%	2%・0%
黄色	58	98%	2%
青い・青色	27・100	96%・78%	4%・22%
茶色	13	100%	0%

紫色	6	100%	0%
桃色	5	100%	0%
橙色	0	-	-
灰色	30	40%	60%
紺	22	91%	9%
水色	15	100%	0%
黄緑	1	100%	0%
空色	1	100%	0%
ピンク	27	89%	11%
オレンジ	46	100%	0%
グリーン	195	97%	3%
ブルー	81	98%	2%

Аналіз отриманих кількісних даних дозволяє зробити наступні висновки про використання основних кольоропозначень у офіційно-ділових текстах. Загальна кількість використання кольорових термінів у офіційно-ділових текстах є невеликою і можна прослідкувати тенденцію використання денотативних значень за винятком декількох специфічних кольоропозначень, що є очікуваним результатом з погляду на особливості офіційно-ділового стилю, а саме уникання неоднозначного тлумачення тексту та відсутності емоційного забарвлення.

Такі кольоропозначення як 黒い, 黒色 та 白い у зібраних результатах використовувалися виключно як денотативні, тобто для якісного опису об'єктів. Наприклад, були зафіксовані наступні речення:

セアカゴケグモのメスは強い毒をもっています。メスの体長は約1cmで、全体に黒い細長い脚と背中に赤色の帯状の模様があります。[52]

У даному реченні 黒い стоїть у передномінальній позиції і використовується як предикативний прикметник у словосполученні «黒い…脚» (くろい…あし, *курой...аші* — чорні лапи) у контексті опису セアカゴケグモ (*сеакагокегумо* — павук

«чорна вдова») у громадському повідомленні-застереженні. Це підтверджує відсутність конотативності цього кольоропозначення.

У свою чергу, кольоропозначення 黒色 трапилося у корпусі офіційно-ділових текстів лише двічі. Обидва випадки відображали денотативне значення, як на це вказує 100% частоти денотативного використання. Наприклад:

一見、黒色とオレンジ色の二色の模様に見えますが、全身に蛍光ピンクの光沢があります。

[50]

Використання 黒色 у цьому реченні також стосується громадського повідомлення-застереження як і у попередньому прикладі. 黒色 тут стоїть у номінальній позиції, приєднується до описуваного через частку の і утворює словосполучення «黒色…の模様» (こくしょく…のもよう, кокушьоку... но мойоу — візерунок чорного кольору). Це словосполучення також виражає якісний опис об'єкту, що є денотативним вживанням кольоропозначення 黒色.

Кольоровий термін 白い також має 100%-ву частоту денотативного використання у офіційно-ділових текстах. Використання цього кольоропозначення у більшості випадків зустрічається у текстах, де звертається увага на виділені кольорами об'єкти з метою впізнавання. Наприклад:

目の代わりになるものが白い杖で、ここから伝わる感触で周りの状況を判断して歩きます。

[47]

Тут у фразі 白い杖 (しろいつえ, шірой цуе — білий ціпок) контекст обмежується вузькістю громадського спрямування тексту, виключаючи можливість конотацій з метою однозначного тлумачення інформації.

На відміну від попередньо згаданих кольоропозначень 白色 виділяється високим відсотком конотативних використань. Це пов'язано з поширеним використанням терміну 白色申告 (しろいろしんこく, шіроірошінкоку — безоблікова

податкова звітність, букв. біла звітність). Так само як і з терміном 青色申告 (あおいろしんこく, *aoiroshinkoku* — букв. синя податкова звітність), згаданим у попередньому пункті, кольоропозначення 白色, що використовується у цьому терміні, не є прямим описом абстрактного поняття звітності, а є алюзією на колір друку паперової форми цієї звітності. Тобто 白色 у таких виразах використовується у переносному значенні. Прикладом використання цього терміну є наступне речення:

個人事業主で**白色申告**の方は、決算書に代えて収支内訳書をお持ちください。[37]

Проте більшість використань 白色 всеж є денотативними, що можна прослідкувати у таких прикладах:

紅色の全周燈一個を掲げ、かつ、その垂直線上の下方に**白色**の全周燈一個を掲げること。

[58]

У цьому уривку із законодавчого тексту 白色 у передномінальній позиції поєднується часткою の з іменником 全周燈 (ぜんしゅうとう, *dzenshyoutou* — ліхтар із 360°-ти градусною площею освітлення), денотативно описуючи характеристику світла об'єкту.

Серед кольоропозначень, що виділяються своєю високою частотою появи у конотативному описі в офіційно-ділових текстах, особливої уваги заслуговує кольоропозначення 灰色. Це єдине основне кольоропозначення, що вживається більше у конотативному значенні у корпусі офіційно-ділових текстів. Це пов'язано з використанням специфічної юридичної термінології, а саме виразу 灰色高官 (はいいろこうかん, *haiirokoukan*). Буквально цей термін перекладається як «високопосадовець сірого кольору», але використовується він у значенні «високопосадовця, підозрюваного у корупції». Часта поява цього терміну в офіційно-ділових текстах є очевидним явищем, і, як результат, з'являється високий відсоток вживання 灰色 у переносному значенні. Приклади використання такого терміну можна прослідкувати

у такому уривку:

これは中間公表という位置づけといたしますか意義づけであって、いま**灰色高官**を公表したからといって実質的に捜査を打ち切る、そんなことにはなりませんね。[43]

Також цей термін іноді використовується у вигляді **灰色政府高官** (はいいろせいふこうかん, хайіросейфукоукан — державний високопосадовець, підозрюваний у корупції):

その時点においては一切のいわゆる**灰色政府高官**、これの公表は当然やらなければならぬ。

[43]

У своїх денотативних використаннях **灰色** у більшості випадків зустрічається при описі характеристик об'єктів чи явищ. Розглянемо наступний приклад:

ポストは、赤色もしくは**灰色**で、大きさは、高さ75cm 幅27cm 奥行40cm程度
…[49]

У даному реченні **灰色** стоїть у номінальній позиції у сполученні «ポストは…灰色» (ぼすろは…はいいろ, *посуто ва... хайіро* — поштова скринька є синього кольору) і є денотативним описом іменника, з яким це кольоропозначення поєднується.

Варто звернути увагу на випадок відсутності використання основного кольоропозначення **橙色** у офіційно-ділових текстах. Припускається, що це пов'язано із загальною тенденцією зменшеного використання **橙色** в японській мові зі збільшенням використання натуралізованого запозиченого кольоропозначення **オレンジ** та зменшеної впізнаваності ієрогліфа **橙** (だいだい, *дайдай*) у зв'язку з вимогою офіційно-ділового стилю до однозначності тлумачення тексту та рівня зрозумілості, доступного якомога ширшій аудиторії читачів. Цілком логічно вважати комбінацію таких факторів основною причиною відсутності використання кольоропозначення **橙色** у текстах офіційно-ділового стилю. У свою чергу, кольоровий термін **オレンジ**

має власну нішу в офіційно-ділових текстах. Прикладом використання цього кольоропозначення може послужити наступне речення:

備長炭は窯から出された直後は、**オレンジ色**に光り輝き、熱を放っています。[51]

Даний приклад демонструє використання кольоропозначення у денотативному значенні у фразі «備長炭は…オレンジ色に光り輝き» (びんちょうたんは…おれんじいろにひかりかがやき, бінчоутан ва...оренджііро ні хікарікагааякі — біле вугілля «бінчоутан»... світиться помаранчевим кольором). Особливістю використання **オレンジ** в цьому реченні є додавання суфіксу **色**, що уточнює належність цього слова до розряду кольоропозначень. Існує можливість неправильної інтерпретації **オレンジ** не як кольоропозначення, а як слова «мандарин», яке є референтом для цього кольорового терміну. Хоч контекст офіційно-ділового тексту і зменшує можливість неправильних інтерпретацій, основною метою додавання суфіксу **色** до **オレンジ** є повне відкидання таких можливостей.

Розглянуті вище приклади використання основних кольоропозначень дозволяють зробити наступні висновки про роль і функцію кольорової термінології у офіційно-ділових текстах. Основні кольоропозначення зустрічаються відносно рідко у японських текстах офіційно-ділового стилю. Більшість випадків використання основних кольоропозначень припадає на денотативний опис, хоча існують поокремі випадки переважання конотативного опису, як у випадку з кольоропозначенням 灰色. Також варто зазначити, що у японських офіційно-ділових текстах основні кольоропозначення рідко морфемно видозмінюються. Це можна обґрунтувати тим, що морфемна видозміна часто відбувається з метою додавання нюансів до значення кольорових термінів, що протирічить вимогам офіційно-ділових текстів до однозначного тлумачення слів. Властивість морфемно видозмінюватися найчастіше помічається за натуралізованими кольоропозначеннями **ピンク**, **オレンジ**, **グリーン** та **ブルー**, де вони об'єднуються зі суфіксом **色** для уникнення потенційних неправильних

інтерпретувань запозичених кольоропозначень як запозиченої іноземної термінології чи власних назв.

Наступним етапом аналізу використання японських кольоропозначень у офіційно-ділових текстах є дослідження частотності використання кольорових термінів відтінків, відібраних з роботи Конлана та промислового стандарту кодування кольорів JIS 慣用色名.

Таблиця 7.2. Кількісний аналіз японських кольоропозначень відтінків у текстах офіційно-ділового стилю.

Колір	Загальна кількість результатів у корпусі	Частота денотативних використань	Частота конотативних використань
栗色	0	-	-
若草色	1	100%	0%
卵色	0	-	-
朱色	0	-	-
シアン	0	-	-

З отриманих результатів відразу можна зробити висновок про те, що використання кольоропозначень відтінків не вітається у японських офіційно-ділових текстах. Цей факт також можна аргументувати вимогою офіційно-ділових текстів до однозначного тлумачення і доступності змісту тексту найширшій аудиторії читачів. Відтінки є частиною кольорових діапазонів, а не їх найкращими представниками, тому чим далі відтінки знаходяться від центру діапазону, тим меншою є їх впізнаваність.

Єдиний отриманий результат використання кольорового терміну відтінків у корпусі офіційно-ділових текстів є 若草色. Це кольоропозначення вживається у наступному реченні:

萌黄（もえぎ）色、若草色、若芽色などさまざまなみどりがひしめき合うなか、マイナスイオンやフィトンチッド（森林独特の香り）を体感し、さわやかなリラックス気分満喫の撮影でした。[48]

У даному реченні, отриманому з регіональної інформаційної листівки, кольоропозначення 若草色 зустрічається у ряду з декількома іншими кольоровими термінами, разом з якими воно описує іменник みどり у значенні рослинності. У фразі «若草色、若芽色などさまざまなみどり» (わかくさいろ、わかめいろなどさまざまなみどり, *вакакусаіро, вакамеіро надо самадзамана мідорі* — різноманітна зелень кольору молоді трави та бруньок) 若草色 не приєднується до описуваного слова безпосередньо, але наявність напівпредикативного прикметника *さまざまな* (різноманітний) та ряду однорідних прикметників вказує на те, що це денотативний опис об'єкту.

Таким чином корпусний аналіз японських кольоропозначень у текстах офіційно-ділового стилю дозволяє зробити наступні висновки. Офіційно-діловий стиль у першу чергу ставить за мету донесення точної інформації до широкого загалу, послуговуючись для цього лексикою, яку гарантовано розумітиме читач. У зв'язку з цим така лексика повинна нести недвозначний зміст і бути чіткою. Відповідно, у офіційно-діловому стилі кольоропозначення використовуються у більшості як засоби денотативного опису об'єктів та явищ. При цьому основного вжитку зазнають основні кольоропозначення, адже передача нюансів відтінків конфліктує з потребою в однозначному тлумаченні. За тієї ж причини морфемна видозміна, притаманна японським кольоропозначенням для набуття різних градацій значень, майже не використовується у офіційно-ділових текстах. Також деякі кольоропозначення майже повністю витиснулися своїми запозиченими еквівалентами у зв'язку зі зменшеною впізнаваністю деяких ієрогліфів.

3.4. Аналіз японських кольоропозначень у публіцистичних текстах

Публіцистичний функціональний стиль являє собою тип текстів, написаних з

метою донесення інформації та впливу на читача у політичних, соціальних, громадських та культурних сферах. Основне джерело публіцистичних текстів — це друковані засоби масової інформації, такі як газети, журнали, репортажі тощо. Такі тексти часто послуговуються як і нейтральною, так і емоційно забарвленою лексикою, серед якої часто використовуються абстрактні терміни соціального та політичного спрямування, гасла, звернення та інші художні засоби. Також особливістю публіцистичних текстів є покриття великого діапазону галузей та тем у текстах. Даний підпункт має за мету визначити частоту використання, підтвердити чи спростувати припущення про переважання денотативних значень кольорової термінології та перевірити її роль і функцію у публіцистичних текстах, написаних японською мовою.

Обчислення частот використання основних кольоропозначень у корпусі японських публіцистичних текстів пропонує такі дані:

Таблиця 8.1. Кількісний аналіз основних японських кольоропозначень у текстах публіцистичного стилю.

Колір	Загальна кількість результатів у корпусі	Частота денотативних використань	Частота конотативних використань
黒い・黒色	190・11	90%・100%	10%・0%
白い・白色	731・34	100%・100%	0%・0%
赤い・赤色	208・37	98%・100%	2%・0%
緑・緑色	565・73	99%・100%	1%・0%
黄色	185	99%	1%
青い・青色	88・37	94%・97%	6%・3%
茶色	107	100%	0%
紫色	44	100%	0%
桃色	6	50%	50%
橙色	6	100%	0%
灰色	23	96%	4%

紺	166	100%	0%
水色	56	100%	0%
黄緑	9	100%	0%
空色	2	100%	0%
ピンク	748	97%	3%
オレンジ	287	100%	0%
グリーン	509	99%	1%
ブルー	770	100%	0%

Така частотність денотативного та конотативного використання основних кольоропозначень у японських публіцистичних текстах дає можливість зробити висновки для публіцистичного стилю окремо і для публіцистичного стилю у порівнянні з науковим та офіційно-діловим стилями. Спільними елементами для двох попередніх стилів були точність, фактуальність, фокус на певному характері тлумачення інформації та формальність. Публіцистичний стиль же дозволяє собі менший рівень формальності та залежність стилю подачі інформації від цільової аудиторії того чи іншого видання. Відповідно такі особливості впливають на використання кольоропозначень. Аналіз зібраних прикладів денотативних та конотативних вживань кольоропозначень дозволяє окреслити залежність специфіки використання кольорової термінології від особливостей публіцистичних текстів.

Першим, на що варто звернути увагу, є тенденція до використання прикметникових форм основних кольоропозначень 黒い, 白い, 赤い та 青い у порівнянні з їх суфіксально доповненими іменниковими формами 黒色, 白色, 赤色, 青色. Також 緑 зустрічається набагато частіше ніж його форма 緑色. Більшість випадків використання форм із суфіксом 色 відбуваються денотативно. Лише 青色 подекуди використовується у переносному значенні як вищезгаданий усталений вираз 青色申告. Наприклад:

「実態にあった額にしてくれませんか」青色申告書10年分を用意して待っていたが、職員は目も通さなかった。[30]

У той же час **赤色** використовується у публіцистичних текстах лише як денотативне кольоропозначення:

土壌は粘土質の強い**赤色**土壌で、ジャガイモの産地としても有名である。[53]

У даному реченні **赤色** стосується фрази **赤色土壌** (せきしょくどじょう, *секішьокудоджьоу* — руді ґрунти), що є вузькогалузевою термінологією, але включає в себе денотативний опис візуальних якостей цих ґрунтів.

На відміну від **赤色**, **赤い** вживається у публіцистичних текстах і денотативно, і конотативно, хоч денотативні використання і переважають у частотності. Прикладом використання **赤い** як денотативного кольоропозначення є таке речення:

いずれにせよ、ふくよかで**赤い**冬の牡丹は、訪れる人の心に、ひと足早い春の空気を運んでくれる。[36]

У словосполученні **赤い冬の牡丹** (あかいふゆのぼたん, *акай фую но ботан* — червона зимова півонія) **赤い** стосується іменника **牡丹**, а не іменникового означення «冬の», і описує звичайні характеристики, тобто виконує денотативну функцію.

Конотативне вживання **赤い** демонструється у такому прикладі:

赤い悪魔、イングランドのマンチェスター・Uである。[31]

Даний випадок показує як **赤い悪魔** (あかいあくま, *акай акума* — червоний демон) використовується у спортивному дайжесті як художній опис футбольної команди **マンチェスター・U** (англ. Manchester United). Таке вживання є конотативним використанням **赤い** у ролі алюзії на забарвлення спортивної форми даної команди. Якби це кольоропозначення не приєднувалося до такого порівняльного звороту, то воно могло б служити денотативно у фразі «**赤い**イングランドのマンチェスター・U».

Особливої уваги заслуговує випадок використання кольоропозначення рожевого кольору 桃色. Чисельність вживання цього кольоропозначення у корпусі публіцистичних текстів є надзвичайно малою, але половина цих використань припадають на конотаційний опис, що є найбільшим показником серед усіх основних кольоропозначень. Припускається, що причиною рідкісного вживання кольоропозначення 桃色 є популярність використання запозиченого кольоропозначення рожевого кольору ピンク саме у публіцистичних текстах. Це пов'язано із тенденцією використання лексики, що привертає увагу читача. Запозичена лексика гарно виконує таку функцію. У свою чергу причиною такого незвично високого відсотку конотативного вживання 桃色 є задіяність цього кольоропозначення у декількох усталених художніх виразах і символізм, пов'язаний із коханням. Наприклад, у наступному реченні можна дослідити таке використання кольоропозначення 桃色:

と、いうわけで梅雨が明けたらカーステレオで「桃色吐息」をガンガン鳴らしながら高速を西へ向うつもりでいるのです。[35]

Тут 桃色吐息 (ももいろといき, *моміро тоїкі* — рожеве зітхання) є власною назвою, що використовує кольоропозначення як алюзію на закоханість. Таке конотативне використання кольоропозначень для створення художніх образів може часто зустрічатися у публіцистичному та художньому стилях.

У супротивному випадку денотативного використання 桃色 зустрічаються такі речення:

酢飯を桃色に着色するために、赤梅酢や桜でんぶなどを使ってきました... [29]

Фраза «桃色に着色する» (ももいろにちやくしよくする, *моміро ні чякушьокусуру* — пігментувати у рожевий колір) стосується фізичного процесу зміни кольору, що є підтвердженням денотативного використання основного кольоропозначення у

даному реченні.

Запозичений аналог кольоропозначення рожевого кольору **ピンク** у публіцистичних текстах вживається набагато частіше ніж **桃色**, але при цьому цей кольоровий термін у більшості випадків є денотативом. Конотативне використання цього кольоропозначення складає лише три відсотки від загальної кількості вживань і більшість із цих випадків є використанням **ピンク** як художнього засобу алюзії. Наприклад, у наступному реченні можна дослідити такий ужиток **ピンク**:

「**ピンク**映画」には時代掛かった語感がある。[57]

У даному реченні **ピンク** у фразі **ピンク映画** (**びんくえいが**, пінку ейга — відеоматеріали порнографічного вмісту, букв. рожеві фільми) утворює евфемізм — слово-заміна на пом'якшення вульгарної лексики. Таке використання кольоропозначення є конотаційним.

Такому використанню протиставляється **ピンク** у ролі денотативного опису у реченнях такого типу:

シャツが**ピンク**なので、スカートも**ピンク**のラインの入ったグレーのチェックにしたよ。

[34]

На відміну від наукового стилю, де перенавантаження речення словами іншомовного походження, записаними абеткою катакана, не вітається, у публіцистичних стилях це може використовуватися як метод привертання уваги та підтримки стилю тексту. У даному реченні це можна побачити на прикладі використання багатьох запозичених іменників таких як **シャツ** (*шыцу* — сорочка), **スカート** (*сукаато* — спідниця), **ライン** (*райн* — смуга) та **チェック** (*чекку* — картатий візерунок). Для того, щоб доповнити стиль речення, були використані кольоропозначення **ピンク**. З погляду смислового навантаження заміна **ピンク** на еквівалентний **桃色** призвела б до незначних змін нюансів речення, але з погляду

стилістики тексту, яка у публіцистичному функціональному стилі є важливою, така зміна б докорінно вплинула на навантаження речення.

Корпусний аналіз використання основних кольоропозначень у японських публіцистичних текстах дозволяє окреслити їх роль і функцію у цьому функціональному стилі. У таких публіцистичних текстах як газети, журнали та інші періодичні видання, основні кольоропозначення вживаються як і в денотативних, так і в конотативних значеннях, відповідно до широкого арсеналу тематик, доступних у публіцистиці. Використання денотативних значень кольорової термінології чисельно переважає конотативне використання, але у порівнянні з раніше описаними науковим та офіційно-діловим стилями вживання кольорової термінології у конотативних значеннях з'являється частіше і починає використовуватися як художні засоби, такі як евфемізми та алюзії.

Наступним етапом аналізу використання японських кольоропозначень у публіцистичних текстах є дослідження частотності використання кольоропозначень відтінків, відібраних з роботи Конлана та промислового стандарту кодування кольорів JIS 慣用色名.

Таблиця 8.2. Кількісний аналіз японських кольоропозначень відтінків у текстах публіцистичного стилю.

Колір	Загальна кількість результатів у корпусі	Частота денотативних використань	Частота конотативних використань
栗色	1	100%	0%
若草色	7	100%	0%
卵色	4	100%	0%
朱色	13	100%	0%
シアン	0	-	-

Розглядаючи такі числові дані, можна висунути певні припущення щодо

властивостей кольоропозначень відтінків у публіцистичних текстах. По-перше, у порівнянні з раніше дослідженими функціональними стилями публіцистичні тексти послуговуються кольоровою термінологією на позначення відтінків частіше ніж офіційно-ділові тексти і на приблизно тому ж рівні як і наукові тексти з урахуванням кількісної бази корпусу текстів 少納言. Схожість у кількісних та відсоткових показниках використання кольоропозначень відтінків у науковому і публіцистичному стилі можна обґрунтувати доступністю обом функціональним стилям широкого діапазону тематик, серед яких зустрічаються вузькоспеціалізовані. Також перевага денотативних використань відтінків у публіцистичних текстах може бути обґрунтована тим фактом, що, хоч у цьому стилі і існує більше можливостей для використання засобів образності, загалом японська мова не послуговується великою кількістю конотативних висловлень із залученням відтінків у текстах, віддалених від художнього функціонального стилю.

Аналізуючи конкретні випадки використання кольоропозначень відтінків з корпусу публіцистичних текстів, були знайдені декілька випадків, вартих наочного аналізу.

Кольоропозначення 卵色 було знайдене у корпусі текстів усього чотири рази, але усі чотири згадки належали до одного і того ж тексту, опублікованого у періодичному виданні. Прикладом використання цього кольоропозначення з тексту є наступне речення:

大柄な男の子のカップが、**卵色**の女の子の腕に当たった。[66]

У решті речень це кольоропозначення зустрічається у тому ж вигляді — у словосполученні 卵色の女の子 (たまごいろのおんあの子, *tamagoiro no onna no ko* — дівчинка кольору жовтка). Особливістю цього випадку є те, що це кольоропозначення можна помилково інтерпретувати як конотативне у зв'язку з художніми характеристиками цього виразу. Але насправді у контексті це є просто денотативним описом іменника у реченні, що не володіє ніяким конотативним

підтекстом чи нюансом. Ця особливість утворюється завдяки частковому збігу властивостей публіцистичних та художніх текстів. Як результат, даний текст може належати водночас як до корпусу публіцистичних, так і художніх текстів.

Кольоропозначення 朱色 з'являється у корпусі публіцистичних текстів найчастіше, що свідчить про популярність цього відтінку у тематиках, які можуть освітлювати журнали, газети та інші періодичні видання. Серед використань 朱色 усі належали до денотативних описів, що підтверджує традиційну присутність цього відтінку у культурному та побутовому просторі японців та на його нетривіальне місце у японській мовній картині світу. Прикладами використання цього кольоропозначення є такі речення:

縁起を担いで用意した**朱色**の器に入った蕎麦を、マスコミ取材に応じて口に運ぶ真似をします
 … [45]

У даному реченні словосполучення 朱色の器 (しゅいろのうつわ, *шюіро но уцува* — кіноварна посуда) описує традиційний японський посуд. Природньо вважати це використання кольоропозначення денотативним.

Підбиваючи підсумки аналізу використання кольоропозначень у текстах публіцистичного стилю, можна висунути такі твердження. Включення широкого діапазону тем та галузей у рамки публіцистичних текстів та їх спрямованість на широку аудиторію читачів дозволяє використовувати велику різноманітність основних кольоропозначень та відтінків як для денотативного, так і конотативного опису чи художньої образності. Публіцистичний стиль використовує кольорову термінологію у таких художніх засобах як алюзії та евфемізми. Варто підкреслити факт частого використання запозичених кольоропозначень, кількість яких у корпусі публіцистичних текстів приблизно дорівнювала первинним хроматичним кольоропозначенням 赤い, 緑, 黄色, 青い та ахроматичним кольоропозначенням 黒い та 白い. Таку специфіку використання можна обґрунтувати схильністю публіцистичних текстів до світових впливів, моди та інших віянь. Запозичена термінологія завжди

виділяється на фоні рідної, що часто використовується у публіцистиці для привернення уваги читачів. Тексти публіцистичного функціонального стилю є частково спорідненими з офіційно-діловими текстами, що помітно по їх спільним рисам спрямованості на широку аудиторію та метою проінформувати читачів, але відсутність формальної структури у публіцистичних текстах дозволяє їм залучати більше кольоропозначень як загалом, так і для конотативних використань.

3.5. Аналіз японських кольоропозначень у художніх текстах

Художній функціональний стиль текстів є характерним видом текстів, що послуговується усіма можливими інтерпретуваннями та значеннями лексики з метою вплинути на уяву та почуття читача. Особливістю цього стилю є поєднання елементів решти функціональних стилів у залежності від контексту та використання специфічної емоційної образності, що відрізняється від публіцистичного стилю. Завданням цього підpunkту є визначення частот використання, емпірична перевірка переважання типів значень кольорової термінології та аналіз її ролі і функцій у художніх текстах, написаних японською мовою.

Обчислення частот використання основних кольоропозначень у корпусі японських художніх текстів пропонує такі дані:

Таблиця 9.1. Кількісний аналіз основних японських кольоропозначень у текстах художнього стилю.

Колір	Загальна кількість результатів у корпусі	Частота денотативних використань	Частота конотативних використань
黒い・黒色	2676・41	92%・100%	8%・0%
白い・白色	5021・131	97%・100%	3%・0%
赤い・赤色	1798・86	97%・96%	3%・4%
緑・緑色	1955・454	99%・100%	1%・0%
黄色	942	99%	1%

青い・青色	1096・89	97%・99%	3%・1%
茶色	508	100%	0%
紫色	256	100%	0%
桃色	90	99%	1%
橙色	31	97%	3%
灰色	710	98%	2%
紺	469	99%	1%
水色	102	99%	1%
黄緑	27	96%	4%
空色	42	100%	0%
ピンク	642	97%	3%
オレンジ	424	100%	0%
グリーン	622	100%	0%
ブルー	1205	98%	2%

Опрацювання цих числових результатів показує, що визначною характеристикою використання основних кольоропозначень у японських художніх текстах є їх порівняно велика кількість. Хроматичні і ахроматичні основні кольоропозначення у формі предикативних прикметників 黒い, 白い, 赤い та 青い зустрічаються у кількостях, що значно перевищують попередні функціональні стилі. Також прослідковується загальна тенденція використання основних кольоропозначень у конотативних ситуаціях у більшій кількості, ніж у попередньо аналізованих функціональних стилях.

Співвідношення денотативних і конотативних використань на перший погляд може видатися показником того, що в японських художніх текстах основні кольоропозначення зазвичай не використовуються як художні засоби у зв'язку з низькими відсотковими показниками вживання конотативних значень. Але при детальному аналізі матеріалів корпусу японських художніх текстів стає зрозуміло, що таке припущення є хибним. На це вказує низка прикладів використання основних кольоропозначень як денотації художніх образів. Тобто часто

зустрічаються випадки, коли кольоропозначення у зв'язку зі своїм денотативним використанням не може бути художнім засобом (алюзією, метафорою тощо), але у контексті самого художнього твору цей денотативний опис із використанням кольорової термінології створює художній образ, який не обов'язково існує у реальному кольоровому оточенні, але являє собою об'єкт із якісним кольоровим описом. Прикладом таких художніх використань основних кольоропозначень є наступні речення.

Кольоропозначення 黒い у корпусі японських художніх текстів зустрічається у великих кількостях і у більшості випадків виконує роль денотативного опису.

血の気のない顔が、黒い髪や鬚とくっきり対照的だ。[32]

У даному прикладі кольоропозначення 黒い у передномінальній позиції денотативно описує іменник 髪 (かみ, *камі* — волосся). Цей простий денотативний опис тут доповнює художній образ вже існуючого персонажа. Те саме кольоропозначення 黒い у денотативному використанні може ставати частиною художнього засобу:

黒い騎士と白馬を月光が包み、秋の夜はさらに更けようとしていた。[68]

Таке використання кольоропозначення у словосполученні 黒い騎士 (くろいきし, *курой кіші* — чорний лицар) хоч і є денотативним описом персонажа, воно водночас утворює усталений літературний образ [25].

Денотатив не є єдиним використанням кольоропозначення 黒い у художніх текстах, про що свідчить найбільший відсоток його конотативних використань серед усіх основних кольорів. Прикладом конотативного використання 黒い може послужити наступне речення:

父さんたちはよごれた雪をはこびだすために黒い息を吐いてしずかな皺をつくりだした… [65]

Тут, у фразі «黒い息を吐いて» (くろいいきをはいて, *курой ікі во хайте* — букв. випустивши чорний видих), 黒い виконує роль переносного значення. 黒い息 є метафоричним виразом, літературне значення якого можна прирівняти до «гірко видихнути». Це вказує на конотативне використання 黒い у даному реченні.

Подібна ситуація прослідковується із кольоропозначенням 白い, що також використовується як денотативний опис у художньому зображенні і конотативний опис у художніх засобах. Прикладом використання конотативного вживання 白い у художньому засобі є наступне речення:

次の瞬間、白い闇のようだった視界を、鮮やかな色彩が染め上げた。[55]

Словосполучення 白い闇 (しろいやみ, *шірой ямі* — букв. біла темрява) у даному реченні є художнім засобом оксиморона — поєднання непоєднуваного. [23, с. 9] Тут білий колір, що несе денотативне значення кольорового терміну 白い, відкидається і замість нього використовується лише значення контрасту із словом 闇 (やみ, *ямі* — темрява, пітьма) для створення виразного художнього образу.

Також використання конотативних кольоропозначень може реалізувати художню функцію епітета. Наприклад:

涼しい澄みわたった緑の森の風、黄色の柔らかい笛の音、茶色のコントラバス、橙色になり響く金管楽器、色はすべて音楽である。[69]

У даному реченні зустрічаються три епітети з використанням конотативних значень кольорів — «黄色の…笛の音» (きいろの…ふえのおと, *кіро но… фуе но ото* — букв. жовтий звук флейти), 茶色のコントラバス (ちゃいろのこんとらばす, *чяіро но конторабасу* — букв. коричневий [звук] контрабасу) та «橙色になり響く金管楽器» (だいたいいろになりひびくきんかんがつき, *дайдайіро ні нарі хібіку кінканґаккі* — букв. помаранчевіюче звучання мідних духових інструментів). Ці три випадки послуговуються поєднанням явищ, які неможливо описати кольорами у природі, з

кольоропозначеннями для передачі відчуттів сприйняття та емоцій автора, тим самим вказуючи на конотативне значення цих кольорових термінів.

Також варто звернути увагу на випадки різниці між використанням рідних кольоропозначень та використанням їх запозичених еквівалентів. При розгляді цієї різниці на прикладі кольоропозначень рожевого 桃色 та ピンク вдалося помітити наступні особливості. Слова, що існують в японській мові довгий час, зазвичай поєднуються з рідним японським кольоропозначенням 桃色, а неологізми поєднуються із запозиченим кольоропозначенням ピンク. Це можна побачити на прикладі двох наступних речень.

面長の顔に薄く化粧をし、紅をさした色白のお春に、淡い桃色の着物がとてもよく似合っていた。[69]

ひとつにはそれは私の職業上のプライドのせいだし、もうひとつはあのピンクのスーツを着た太った娘のせいだった。[54]

У даних реченнях існує два словосполучення з використанням кольорової термінології — «淡い桃色の着物» (あわいももいろのきもの, *авай момоіро но кімоно* — світло-рожеве кімоно) та ピンクのスーツ (*пінку но сууцу* — рожевий костюм) відповідно. Використанню власне японського слова 着物 тут протиставляється запозичене слово スーツ. Тут можна провести паралель із згаданим у підпункті 3.4 використанням кольоропозначення саме ピンク, а не 桃色 у реченні, у якому переважало використання запозиченої термінології, записаної абеткою катакана з метою збереження внутрішньотекстового стилю. Таким чином, одночасне існування рідних японських і запозичених кольоропозначень на позначення ідентичних або дуже схожих кольорів призводить до стилістичного вибору доречної лексики, що укорінює кольоропозначення як важливий інструмент образності у японській мові.

Також варто звернути увагу на використання прикметника 淡い (あわい, *авай* — легкий, блідий) для модифікації кольоропозначення 桃色 у попередньому

прикладі. У корпусі художніх текстів починають частіше зустрічатися лексичні та морфемні модифікації кольоропозначень з метою утворення нюансів у смисловому навантаженні речень. Такі морфемні модифікації як префікси «薄-» та «やや-» чи суфікси «-がかった» тощо, або використання двох поєднаних кольоропозначень зустрічаються у художніх текстах набагато частіше, ніж у текстах інших функціональних стилів, що обґрунтовується особливою важливістю розвинутого арсеналу художньої образності у даному стилі.

Наприклад, у даному реченні можна водночас прослідкувати використання префіксу «薄-» з метою морфемної модифікації кольоропозначення і використання двох кольоропозначень на позначення проміжного чи змішаного кольору:

飛び散った修正液は写真の色ですらなく、**灰白色**だったり青や**薄紫色**に溶けこんだりした。

[33]

Кольоропозначення 灰白色 (かいはくしよく, *кайхакушьоку*) тут можна інтерпретувати як поєднання 灰色 та 白色. Аналогом такого виду поєднання кольоропозначень в українській мові можна назвати кольоропозначення-складені прикметники, як наприклад переклад 灰白色 «сіро-білий». Відповідно 薄紫色 (うすむらさきいろ, *усумурасакііро*) є прикладом морфемної видозміни кольоропозначень і перекладається як «блідо-фіолетовий». В японській мові існують приклади формування комплексних кольоропозначень методом складання морфемно модифікованих кольоропозначень і іншими кольоропозначеннями. Наприклад:

その土地の独自性を主張した色名だが、いずれも**薄青**が**かった**鼠色だ。[39]

У даному реченні присутній комплексний вираз 薄青がかった鼠色 (うすあおがかったねずみいろ, *усаогакатта недзумііро* — мишачий сірий з відтінком світло-синього). Відповідно цей вираз розбивається на два взаємопов'язані кольоропозначення — 鼠色 та двічі морфемно модифікованого «薄青がかった», що у

свою чергу є кольоропозначенням 青い, модифікованим префіксом «薄-» та дієслівним суфіксом «-がかる». Така багаточарова видозміна лексики дозволяє японській мові гнучко наповнювати вирази додатковим змістом.

Таким чином, корпусний аналіз вживання основних кольоропозначень японської мови у художніх текстах дозволяє окреслити особливості їх використання денотативних описів зображення дійсності, художніх образів та конотативних елементів таких художніх засобів як метафори, оксиморони, порівняння та інші. На відміну від решти функціональних стилів, розглянутих у цій роботі, художній використовує більшість основних кольоропозначень як у денотативному, так і конотативному описі. Художні тексти найчастіше серед усіх стилів послуговуються основними кольоропозначеннями, на що вказує чисельна статистика, отримана з корпусу японських текстів 少納言. Також у художніх текстах найчастіше відбувається морфемна модифікація основних кольоропозначень з метою додавання нових нюансів до слів та утворення більш глибокої художньої образності.

Наступним етапом аналізу використання японських кольоропозначень у художніх текстах є дослідження частотності використання кольоропозначень відтінків, відібраних з роботи Конлана та промислового стандарту кодування кольорів JIS 慣用色名.

Таблиця 9.2. Кількісний аналіз японських кольоропозначень відтінків у текстах художнього стилю.

Колір	Загальна кількість результатів у корпусі	Частота денотативних використань	Частота конотативних використань
栗色	65	100%	0%
若草色	5	80%	20%
卵色	1	100%	0%
朱色	60	100%	0%
シアン	14	100%	0%

З обчислень, представлених у цій таблиці, видно, що загалом кольоропозначення відтінків зустрічаються набагато частіше у японських художніх текстах, ніж у інших функціональних стилях. Цей факт можна обґрунтувати ширшим діапазоном лексики, що використовується з метою виразності та створення детальних художніх образів. Науковий, офіційно-діловий та публіцистичний стилі уникають неоднозначного тлумачення, проте художній стиль бере за мету задіяти уяву читача і викликати у нього власні інтерпретації описаних образів. Кольоропозначення відтінків включають у діапазон своїх значень нюанси, що вітається у текстах художнього функціонального стилю.

Детально аналізуючи конкретні випадки використань кольоропозначень відтінків у художніх текстах, написаних японською мовою, були знайдені певні особливості у функціях, які вони виконують. Перше, на що варто звернути увагу — це специфіка використання кольоропозначення 栗色. Серед результатів, отриманих із корпусу художніх текстів, 75% використань 栗色 стосувалися опису волосся. Прикладами таких випадків є наступні речення:

白いマフラーを海風になびかせ、栗色の髪にのせたベレー帽を飛ばされぬよう、右手で頭を
押さえている。[59]

健康的な頬を縁取る髪の毛は、わずかに栗色がかっている。[41]

Такі показники вказують на дуже вузьке поле використання цього кольорового терміну, але це водночас означає, що 栗色 тісно пов'язаний з образом волосся у японській мовній картині світу, і що таке вузьке поле використання створює підґрунтя для утворення алюзій. Іншими словами, якщо 栗色 майже ексклюзивно використовується для опису волосся, то шляхом використання цього кольоропозначення відтінку у художньому тексті можна викликати в уяві читача образ волосся, не згадуючи його безпосередньо. Існування такого зв'язку між кольорами і явищами є прикметою високого розвитку і обширних зображальних

можливостей мови.

Після 栗色 другим відтінком по чисельності вживання є 朱色. Цей відтінок зустрічається як денотативний опис об'єктів, але особливість цього відтінка у японських художніх текстах полягає у тому, що велика частина його використань трапляється у денотативному описі абстрактних понять. Наприклад:

瞳に浮かんだこの、**朱色**の呪いを、誰もが、恐怖と、嫌悪がないまぜになった表情で見つめる。[70]

У цьому випадку 朱色 знаходиться у фразі 朱色の呪い (しゅいろののろい, *шюіро но норой* — прокляття кіноварного кольору), де 呪い є абстрактним поняттям, що технічно не має кольору, але такий опис не є дивним у художніх текстах. Так само наступне речення демонструє приклад використання 朱色 з абстрактним поняттям:

その**朱色**の世界から、人型の赤点が跳ね上がった。[67]

Тут 朱色 є засобом денотативного опису у фразі 朱色の世界 (しゅいろのせかい, *шюіро но секай* — світ кіноварного кольору), де 世界 також є абстрактним поняттям. Такий розподіл між використанням цього кольоропозначення із абстрактними поняттями та конкретними поняттями можна пояснити відсутністю усталених зв'язків між цим кольоропозначенням та певним рядом об'єктів чи понять. Це припущення можна обґрунтувати тим фактом, що кіновар є штучним матеріалом, і конкретно цей відтінок, відображений у японській мові терміном 朱色, не з'являвся у описі навколишнього середовища до винаходу цього пігменту. Таким чином, ці особливості даного кольоропозначення дозволяють висунути певні припущення про місце цього відтінку у мовній картині світу японців упродовж періоду від утворення кольорового терміну на позначення цього відтінка до сьогодення.

Як підсумок аналізу використання кольоропозначень у японських художніх текстах варто висунути такі твердження. Художній стиль текстів володіє найбільшою

гнучкістю серед усіх функціональних стилів у зв'язку з відсутністю вимог до формальності, точності та структури тексту. Також художні тексти не мають вимог щодо конкретної інтерпретації читачем. Натомість художні тексти ставлять за мету вплинути перш за все на уяву читача, для чого послуговуються великою кількістю художніх засобів та образів. Кольоропозначення для художнього стиля мають найбільшу ефективність для досягнення поставленої мети саме як деталі художніх образів та елементи художніх засобів.

Японська мова не є винятком і також залучає кольоропозначення у художніх текстах. Основні кольоропозначення та відтінки зустрічаються в японських художніх текстах частіше ніж у інших функціональних стилях і залучаються як і у денотативному, так і у конотативному описі. Як елемент денотативного опису у художніх текстах, японські кольоропозначення можуть виражати характеристику абстрактних і конкретних понять, утворюючи з деякими усталені зв'язки асоціацій, як наприклад кольоропозначення 栗色, що у більшості випадків використання у художніх текстах описує волосся. Як елемент конотативного опису у художніх текстах японські кольоропозначення зустрічаються у таких художніх засобах як епітети, метафори, оксиморони тощо. Також вартою уваги є здатність японських кольоропозначень зазнавати морфемної видозміни, що є властивістю всієї японської лексики як тієї, що зазнає аглютинативного словотвору. Морфемна видозміна дозволяє модифікувати основні кольоропозначення та відтінки, надаючи їм ще більшої гнучкості у вираженні параметрів яскравості, насиченості та освітленості кольорів, що у свою чергу збільшує діапазон художнього зображення. Саме відсутність обмежень щодо інтерпретації інформації у художніх текстах дозволяє повністю залучати морфемну модифікацію японських кольоропозначень.

Підсумовуючи цей розділ, можна окреслити особливості функцій основних кольоропозначень та відтінків у японських текстах різних функціональних стилів таким чином:

- Корпусний аналіз основних кольоропозначень та відтінків у корпусі японських наукових текстів дозволив краще зрозуміти їх роль у науковому

функціональному стилі. Згідно з результатами цього аналізу у наукових текстах основні кольоропозначення використовуються значно частіше ніж кольоропозначення відтінків. Також обидва види кольоропозначень значно частіше використовуються у денотативному описі конкретних об'єктів, ніж у конотативному. Морфемна видозміна кольоропозначень у наукових текстах відбувається доволі рідко. Це обґрунтовується вимогами наукового функціонального стилю до чіткості, стислості, фактуальності та інформативності тексту.

- Дані, отримані під час аналізу використання кольоропозначень у японських офіційно-ділових текстах, вказують на перевагу використання основних кольоропозначень над відтінками та на перевагу денотативного опису над конотативним. Вимоги офіційно-ділового функціонального стилю до текстів частково збігаються з науковим стилем, а саме вимагають чіткості, фактуальності і ставлять за мету донесення інформації до читача. Проте, на відміну від наукових текстів, офіційно-ділові тексти розраховані на більш широкий загал читачів і намагаються уникати неоднозначної інтерпретації вмісту повідомлення. Саме у зв'язку з цим використання кольоропозначень у японських офіційно-ділових текстах є обмеженим і не залучає багато відтінків, не послуговується активною морфемною видозміною кольоропозначень з метою уникнення хибної інтерпретації привнесених нею нюансів та рідко вживаються конотативні значення кольорової термінології. З тих же причин деякі традиційні японські кольоропозначення витиснулися із ужитку в офіційно-ділових текстах у зв'язку зі зменшенням їх впізнаваності.
- Корпусний аналіз використання основних кольоропозначень та відтінків у японських публіцистичних текстах дозволив прийти до таких висновків. Розрахованість публіцистичного стилю на широкий діапазон галузей та тем та спільна з офіційно-діловим стилем спрямованість на широку аудиторію читачів дозволяє японським публіцистичним текстам використовувати як основні кольоропозначення, так і кольоропозначення відтінків для

денотативного і конотативного опису об'єктів. Хоч денотативний опис і переважає у японських публіцистичних текстах, кількість конотативних значень у вигляді художніх образів чи засобів є більшою, ніж у офіційно-діловому і науковому стилях. Також публіцистичний стиль виділяється своєю схильністю до частішого використання японських запозичених кольоропозначень наряду з іншою запозиченою лексикою, неологізмами і термінами.

- Корпусний аналіз основних кольоропозначень та відтінків у корпусі японських художніх текстів показує, що основні японські кольоропозначення та відтінки залучаються у художньому стилі набагато частіше, ніж у решті стилів та набувають морфемної видозміни частіше та активніше. Денотативний опис також переважає у японському художньому стилі, але відсоток використання конотативного опису переважає над іншими стилями у зв'язку з частим використанням художніх образів і засобів у цьому стилі. Денотативний опис японськими кольоропозначеннями у художньому стилі також відрізняється значним збільшенням абстрактних об'єктів опису. Японські художні тексти, на відміну від інших функціональних стилів, демонструють лінгвокультурні особливості вживання японських кольоропозначень у художніх образах, які несуть культурно значиму інформацію саме японського мовного середовища.

ВИСНОВКИ

Вивчення кольоропозначень як мовного явища є важливим процесом як для розуміння процесів сприйняття і психічного відображення людиною візуальної інформації, так і для формування досконалої мовної картини світу того чи іншого народу. Аналіз кольоропозначень як інструменту зображення реальності та утворення абстрактних образів дозволяє зрозуміти місце і роль кольору у побуті та культурі носіїв конкретної мови і зрозуміти природу семантичних зв'язків, які утворювалися між кольором та уявленням про світ з розвитком мови.

У даному дослідженні був проведений аналіз японських кольоропозначень та їх використання у текстах різних функціональних стилів з метою покращення розуміння місця і функції кольорової термінології у японській мовній картині світу. Для проведення цього аналізу спершу були розглянутий загальний концепт кольоропозначень з погляду лінгвістики. Теоретичним фундаментом цього аналізу було обране емпіричне дослідження кольоропозначень різних мов світу, проведене науковцями Брентом Берліном і Полом Кеєм, опубліковане у праці 1969 року «Basic Color Terms: Their Universality and Evolution». У цій роботі була сформована універсальна система категоризації кольоропозначень на основні кольори та відтінки. Вивчення інформації, поданої у цій публікації, дозволило сформулювати орієнтир для дослідження лексико-семантичних аспектів кольоропозначень із урахуванням особливостей японської мови.

З метою визначення особливостей японської мови, які грають ключову роль у формуванні японського колоронімічного арсеналу, був проведений аналіз існуючих досліджень лексико-семантичних особливостей саме японських кольоропозначень. Двома основними полюсами теоретичної інформації щодо японських кольоропозначень стали праці Джеймса Стенлоу «Color, culture, and contact: English loanwords and problems of color nomenclature in modern Japanese» 1987 року та Френсіса Конлана «Searching for the semantic boundaries of the Japanese colour term 'ao'» 2005 року. Об'єднання положень, взятих за орієнтир з доробку Берліна і Кея, та

інформації про структуру, походження і функцію кольоропозначень в японській мові із досліджень, проведених Стенлоу та Конланом, дозволило сформуванати наступні висновки про японську кольорову термінологію:

- Вираження кольору в японській мові є багатогранним явищем, пов'язаним із орфографічним відтворенням лексики за допомогою ієрогліфіки та абеток. На це накладається варіативність у прочитанні кольоропозначень рідною чи запозиченою системою читання ієрогліфів, притаманна японській мові. Також важливим фактором у вираженні кольору в японській мові є морфемна видозміна, властива японському аглютинативному словоутворенню. Ця видозміна додає варіативності і нюансів до значень кольоропозначень шляхом додавання суфіксів та префіксів на позначення яскравості, тьмяності чи домішків відтінків.
- Власні японські системи категоризації кольорів посідають важливе місце у японській культурі та літературі. Існування цих систем категоризації кольорів та відтінків вказує на те, що питання розрізнення відтінків було і продовжує бути нагальним питанням для японської мови, що у свою чергу свідчить про розвинену можливість мовного відображення реальності в японській мові.
- Переклад японських кольоропозначень повинен враховувати їх вищезазначену ускладнену структуру та орфографічне відображення, а також спиратися на коректну передачу контексту та референтів кольорів, що у випадку традиційних кольорових термінів часто походять від японських реалій.

Окреслення цих властивостей японських кольоропозначень дозволило сформуванати критерії аналізу вживання кольоропозначень згідно з їх відображенням основних кольорів чи відтінків, їх морфемною видозміною та їх семантичних особливостей.

З метою визначення ролі і місця кольоропозначень у японських текстах та семантичного символізму, що вони утворюють у текстах, було вирішено провести аналіз денотативного та конотативного вживання японських кольоропозначень у

текстах різних функціональних стилів. За найбільш доречний метод виконання такого аналізу був обраний корпусний аналіз. Це обґрунтовується перевагою корпусів текстів у забезпеченні точного пошуку відповідних матеріалів серед широкого діапазону лексики і можливості сортування отриманих результатів згідно з функціональними стилями текстів.

Процес корпусного аналізу японських текстів на предмет вжитку кольоропозначень у залежності від функціонального стилю тексту був проведений за допомогою корпусу японських текстів 少納言, що упорядковується Національним інститутом японської мови та літератури. Числові дані, отримані під час аналізу вжитку кольоропозначень у наукових, офіційно-ділових, публіцистичних та художніх текстах, дозволили обчислити кількість кольоропозначень у корпусах текстів, відсортованих за функціональними стилями, що у свою чергу дало цінну інформацію про частоту вживання кольоропозначень основних кольорів і відтінків в залежності від стилю тексту і відсоткове співвідношення денотативних і конотативних використань кольоропозначень.

Аналіз отриманих числових даних та розбір конкретних прикладів використання кольоропозначень, знайдених у корпусі японських текстів 少納言, дозволив висунути наступні висновки про місце, роль, функцію і символізм кольоропозначень у японських текстах:

- Відсоткові показники вказують на перевагу використання кольоропозначень основних кольорів та відтінків для денотативного опису в усіх досліджених функціональних стилях. Проте, використання японських кольоропозначень у денотативному описі конкретних об'єктів чи абстрактних образів залежить від функціонального стилю.
- Аналіз кольоропозначень у японських текстах наукового стилю показав, що основні кольоропозначення вживаються у наукових текстах значно частіше ніж кольоропозначення відтінків. Обидва види кольоропозначень залучаються до денотативного опису конкретних об'єктів. Опис абстрактних образів зустрічається у японських наукових текстах надзвичайно рідко, у тому числі і

з використанням кольоропозначень. Також у японських наукових текстах кольоропозначення рідко зазнають морфемної видозміни, яка додає нюансів.

- Аналіз кольоропозначень у японських офіційно-ділових текстах дав зрозуміти, що вживання кольоропозначень у текстах цього стилю є багато в чому схожим з науковим стилем, що обґрунтовується схожістю певних характеристик. У цьому стилі також основні кольоропозначення переважають над відінками, а денотативне вживання над конотативним. У офіційно-ділових текстах не вітається активна морфемна видозміна кольоропозначень, що разом із зменшеною частотою вжитку відтінків обґрунтовується вимогою офіційно-ділових текстів до однозначної інтерпретації змісту читачами.
- Аналіз кольоропозначень у японських публіцистичних текстах показав, що у цьому стилі переважають основні кольоропозначення, але відтінки починають з'являтися набагато частіше, ніж у попередніх двох стилях. Така сама тенденція прослідковується із конотативним вживанням — денотативне вживання чисельно переважає, але конотативне вживання зустрічається частіше ніж у двох попередніх стилях. Також з'являються активна морфемна видозміна та поодинокі денотативні описи абстрактних образів з метою створення художніх образів.
- Аналіз кольоропозначень у японських текстах художнього стилю дав зрозуміти, що художні тексти мають найбільшу кількість використань кольоропозначень загалом і найбільше послуговуються кольоропозначеннями відтінків. У художньому стилі відсоток конотативних використань кольоропозначень зростає серед усіх видів кольоропозначень, та часто використовується як елемент художніх засобів, таких як епітети, метафори, оксиморони тощо. Денотативне вживання також часто застосовується для опису абстрактних об'єктів з метою створення художніх образів. Морфемна видозміна японських кольоропозначень зустрічається у художніх текстах найчастіше. Також у художніх текстах розкривається семантична символіка японських кольоропозначень, що спостерігається по наявності

кольоропозначень, що використовуються з усталеним набором слів, тим самим утворюючи символічний зв'язок між кольором та об'єктом.

- Лінгвокультурний аналіз вживання кольоропозначень у японських текстах показав, що в японській мові існують багаточасові зв'язки між кольорами та культурними аспектами. Вони відображаються у символізмі кольорів, як наприклад, часте використання терміну 桃色 для опису кохання, або темних кольорів 黒い та 灰色 для опису негативних явищ або емоцій.

Варто зазначити, що кількісні дані, зібрані з корпусу японських текстів, не відображають становище японської мовної картини у повному обсязі — ці обчислення обмежуються кількістю текстів, занесених до корпусу, і лише вказують на тенденції, які існують у мові, а не на досконалу модель використання кольоропозначень в японській мові. Проте, окреслення тенденцій використання кольоропозначень, що існують в японській мові, також є важливим результатом, що щонайменше може вказати на нові доступні напрямки дослідження або на схожі дослідження з більш об'ємними корпусами японських текстів.

要約

本論文では、日本語における色名の記号的意味とその対照的・言語文化学的側面について述べている。色名とは、特定の色を指す言葉である。しかし、ある自然における色は一つのことではなく、可視光線の波長領域であり、その領域を指し示す色名が複数あることを観察できる。また、色名と実際色の関係は、言語や文化によって異なる。そのうえ、同じ言語や文化でも、色名の使用には人の色覚によって差異があるため、色名に備わっている意味にも異なる場合もある。本研究では日本語における色名の意味について記号的分析と様々な文体によって色名の使い方が行われていること。

本論文に課された問題は、以下に示している。

1. 色名を語彙目録の種類として分析すること。
2. 日本語における色名研究の基礎的な理論を決定すること。
3. 日本語における色名の構造と意味を分析すること。
4. 日本語における色名の文化観点によって日本語における色名の言語学的な特徴を分析すること。
5. 日本語における色名の翻訳問題を研究すること。
6. 様々な文体によって日本語における色名の用法を分析すること。
7. 研究結果を要約すること。

本論文の第一章では、色名の語彙的特徴に注目している。的確研究を行うために、分析方法は、バーリンとケイという言語学者の「Basic Color Terms: Their Universality and Evolution」という論文に説明した情報に基づいた。その論文には色名は基本色名と色相色名に区別でき、世界中の言語には全て普遍的区別方があると述べている。そのうえ、バーリンとケイは、言語の進化によって次第に基本色が分化し増えていくと述べた。したがって、全ての言語における順序で進化するという法則があると述べた。その順序を以下に表す。

1. 白と黒の色名は全ての言語における。

2. 色名が三つなら、赤の色名がある。
3. 色名が四つなら、緑の色名又は黄の色名がある。
4. 色名が五つなら、緑色名も黄の色名もある。
5. 色名が六つなら、青の色名がある。
6. 色名が七つなら、茶色の色名がある。
7. 色名が八つ以上なら、紫、桃、橙、灰、又はそれらがある順序に組み合わせた色名がある。

本論文の第二章では、上述した色名の区別方法を日本語における色名にとって適用した。次は、日本語における色名の構造を分析した。日本語色名は以下のようにある。

バーリンとケイの区別による：

- 黒い
- 白い
- 赤い
- 緑
- 黄色
- 青い
- 茶色
- 紫色
- 桃色
- 橙色
- 灰色

ステンロー(1987)とコンラン(2005)の追加による：

- 紺
- 水色
- 黄緑
- 空色

分析結果を利用し、形態素の活用の特徴を分析した。形態素の活用は色名の意味合い、すなわち外延と内包に影響を与えることを調べた。

本論文の第三章では、上述した色名構造特徴についての情報を様々な文体によって日本語における色名の用法を分析した。分析方法は、コーパス言語学分析に決定した。コーパスとして現代日本語書き言葉均衡コーパス「少納言」に決定した。そのコーパスにあるテキストを科学的文体、公式情報文体、報道文体、文事文体に分け、その分け方によって日本語における色名の用法を分析した。その結果によって：

- 科学的文体が大量に色名の外延意味を利用し、形態素の活用をわずかに利用する。
- 公式情報文体が科学的文体のように色名の外延意味を多く利用し、内包意味を科学的文体より多く利用する。形態素の活用をわずかに利用する。
- 報道文体が外延意味も内包意味も利用し、形態素の活用を程々に利用する。
- 文事文体が外延意味も内包意味も大量に利用し、形態素の活用を非常に多く利用する。

ということである。

本論文の結論は、日本語における色名が文体によって利用方法は非常に異なる。利用方法は文体の特徴と予測読み手によって変化している。そのような色名の種類は日本語のテキストに記号的役割を持つ。

キーワード：日本語、色名、外延、内包、記号的意、文体。

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози). – Львів: Вид-во при ЛНУ, 1989. – 216 с. – ISBN 5-11-000864-7.
2. Мейзерська І. В. Корпусний підхід у сучасній лінгвістиці: перспективи і можливості застосування // Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ: Серія Філологія-Педагогіка- Психологія. — 2014. — Випуск 28. — с. 53-58.
3. Селіванова О. О., Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник. — Полтава: Довкілля-К, 2008. — 712 с.
4. Сучасна японська літературна мова: теоретичний курс: в 2 т. Т . 1. / Комарницька Т.К., Комісаров К.Ю.. — Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012.—320 с.
5. Сучасна японська літературна мова: теоретичний курс: в 2 т. Т. 2. / Комарницька Т.К., Комісаров К.Ю.. — Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. — 424 с.
6. Базыма Б.А. Психология цвета. Теория и практика – СПб.: Речь, 2005. – 208 с.
7. Брутян Г. А., Гипотеза Сепира — Уорфа. Ер., 1968
8. Влахов С. І., Флорин С. П. Непереводимое в переводе. – М.: Международные отношения, 1980. – 340 с.
9. Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В. Н. Ярцева. — М.: Советская энциклопедия, 1990. — 685 с.
10. Сапига Е.В., Репина М.В., Жукова С.В. Цветовые обозначения в современной лингвистике: семантический и семиотический аспекты. // Историческая и социально-образовательная мысль. — Краснодар — 2016. — Том 8. No 2. Часть 2. — с. 192-195
11. Фёдоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы): Для институтов и факультетов иностр. языков. Учеб. пособие. – 5-е изд. – М. Издательский Дом «Филология Три», 2002. – 416 с.

12. Berlin B., Kay P. (1969). *Basic Color Terms: Their Universality and Evolution*, Berkeley & Los Angeles: University of California Press
13. Berlin, B. , Kay, P. and Merrifield, W. (1997). *The World Color Survey*. Dallas, TX: Academic Publications of the Summer Institute of Linguistics
14. Conlan, F. (2005). *Searching for the semantic boundaries of the Japanese colour term 'ao'*. Edith Cowan University
15. Hibi, Sadao; Fukuda, Kunio (2000). *The Colors of Japan*. Kodansha International. ISBN 978-4-7700-2536-4.
16. Hirsch R. (2004). *Exploring Colour Photography: A Complete Guide*. Laurence King Publishing, ISBN 1-85669-420-8.
17. *Kanji no chishiki // Nihongo 2*, Tokusetsu nihongo gakka. — Tokyo University of Foreign Studies: Bonjinsha — 1980
18. Katz, J. J. (1964). *Analyticity and contradiction in natural language. The structure of languages*, ed. by J. A. Fodor & J. J., Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall
19. Kay P., McDaniel, C. K., *The Linguistic Significance of the Meanings of Basic Color Terms*, *Language*, Vol. 54, No. 3, 1978 — pp. 610-646
20. Kuschel, R., Monberg, T. (1974) 'We don't talk much about colour here': a study of colour semantics on Bellona Island, Man (n.s.)
21. Landa, Edward R., Fairchild, Mark D. (2005). *Charting Color from the Eye of the Beholder*, *American Scientist*. 93 (5) pp.436–443.
22. McDaniel, C. K. (1974) *Basic color terms: their neurophysical bases*. Paper presented to the American Anthropological Association, Mexico, D.F.
23. Miller, J. H. (1991). *Tropes, parables, performatives : essays on twentieth-century literature* Duke University Press.
24. Munsell, Albert H. (1905). *A Color Notation*, Boston: G. H. Ellis Co.
25. Pastoureau M. (2004). *Une histoire symbolique du Moyen Age occidental*, Le Seuil, coll. «La librairie du XXIe siècle»
26. St. Clair, K. (2016). *The Secret Lives of Colour*. London: John Murray. pp. 84–85.
27. Stanlaw, J. (1987). *Color, culture, and contact: English loanwords and problems of*

- color nomenclature in modern Japanese. Champaign-Urbana: University of Illinois.
28. Toury G. (1980). In Search of a Theory of Translation. Tel Aviv: The Porter Institute for Poetics and Semiotics, Tel Aviv University
29. 『家の光』 2005年4月号、家の光協会
30. 『朝日新聞』 2004年10月17日朝刊、朝日新聞社
31. 『週刊サッカーダイジェスト』 2001年1月24日号、日本スポーツ企画出版社
32. J・K・ローリング・松岡佑子(訳) 『ハリー・ポッターと炎のゴブレット』 静山社、2002年、3冊
33. ヴィーラント・ヘルツフェルド・針生一郎(訳) 『ジョン・ハートフィールド: フォトモンタージュとその時代』 水声社、2005年、193頁
34. ウエノ・リョウコ 『SEVENTEEN』 2005年4月15日号、集英社
35. えびなみつる 『月刊天文ガイド』 2005年8月号、誠文堂新光社
36. かくまつとむ 『サライ』 2005年10月20日号、小学館
37. こうとう区報 23号、東京都江東区、2008年
38. マイケル・J. クロウ・鼓澄治・山本啓二・吉田修 『地球外生命論争:1750-1900:カントからロウエルまでの世界の複数性をめぐる思想大全』 工作舎、2001年、3冊
39. 中江克己 『色の名前で読み解く日本史』 青春出版社、2003年、211頁
40. 丸山一典(他) 『化学の扉』 朝倉書店、2000年、142頁
41. 加納朋子 『不条理な殺人: ミステリー・アンソロジー』 祥伝社、1998年、406頁
42. 北原保雄 『青葉は青いか: 日本語を歩く』 大修館書店、1997年、265頁
43. 国会会議録、第077回国会、1976年
44. 大城俊夫・蔵本博行 『婦人病・不妊症の最新レーザー治療』 日東書院、2001年、139頁
45. 奥島貞雄 『中央公論』 平成13年9月号、中央公論新社
46. 岡田一次 『ニホンミツバチ誌』 玉川大学出版部、1997年、86頁
47. 広報あいこうか 15号、滋賀県甲賀市、2008年
48. 広報きりしま 5号、鹿児島県霧島市、2008年
49. 広報つくばみらい 4号、茨城県つくばみらい市、2008年
50. 広報よなご 11号、鳥取県米子市、2008年

- 51.広報田辺 10号、和歌山県田辺市、2008年
- 52.広報紙もみじだより 1号、大阪府箕面市、2008年
- 53.末吉忠寿・高木和彦 『農耕と園藝』 2003年4月号、誠文堂新光社
- 54.村上春樹 『世界の終りとハードボイルド・ワンダーランド』 新潮社、1985年、2冊
- 55.松岡なつき 『チェイン・リアクション』 ビブロス、2001年
- 56.栗林慧 『ほたる:源氏螢全記録』 学習研究社、2003年、143頁
- 57.梅崎之幸・藤川淳士 『西日本新聞』 2001年3月29日朝刊、西日本新聞社
- 58.海上衝突予防法、昭和五十二年六月一日法律第六十二号、1977年
- 59.清水節 『ラストコンサート』 竹書房、2004年
- 60.清野恒介・島森功 『色名事典』 新紀元社、2005年、255頁 ISBN 4-7753-0384-8
- 61.溝口元 『生物学の歴史』 放送大学教育振興会、2005年、261頁
- 62.現代日本語書き言葉均衡コーパス「少納言」 [<https://shonagon.ninjal.ac.jp/>] —
Переглянуто: 01.10.2020-3.11.2020
- 63.相田洋 『ドキュメンタリー私の現場:記録と伝達の40年』 日本放送出版協会、2003年、
446頁
- 64.石田秀樹 『建築と都市の緑化計画』 彰国社、2002年、177頁
- 65.福間健二 『福間健二詩集』 思潮社、1999年、160頁
- 66.竹西寛子 『群像』 2002年1月号、講談社
- 67.菊地秀行 『夜叉姫伝:魔界都市ブルース:長編超伝奇小説7』 祥伝社、1991年
- 68.菊地秀行 『D-昏い夜想曲 吸血鬼ハンター』 朝日ソノラマ、1992年、298頁
- 69.野村順一 『色の秘密:最新色彩学入門』 文藝春秋、2005年、251頁 小島笙 『ジャガ
タラお春:海を越えた少女』 海鳥社、2001年、216頁
- 70.鏡貴也 『伝説の勇者の伝説4』 富士見書房、2003年
- 71.長崎盛輝 『日本の伝統色:その色名と色調』 青幻舎、2006年、327頁
- 72.馬淵春吉 『農業青色申告の手引:記帳から決算・申告まで』 家の光協会、2005年

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця 2.1. Номінальні і передномінальні форми запропонованих японських кольоропозначень згідно з японським читанням кунйомі.

Основні кольори японської мови, окреслені Берліном і Кеєм (1969)	Номінальна форма, читання кунйомі	Передномінальна форма, читання кунйомі	Ієрогліфічне зображення
くろ	くろ くろいろ	くろい くろいろの くろの	黒い 黒色の 黒の
しろ	しろ しろいろ	しろい しろいろの しろの	白い 白色の 白の
あか	あか あかいろ	あかい あかいろの あかの	赤い 赤色の 赤の
みどり	みどり みどりいろ	みどりの みどりいろの	緑の 緑色の
きいろ	きいろ	きいろい きいろの	黄色い 黄色の
あお	あお あおいろ	あおい あおの あおいろの	青い 青の 青色の
ちゃいろ	ちゃいろ	ちゃいろい ちゃいろの	茶色い 茶色い
むらさきいろ	むらさき むらさきいろ	むらさきの むらさきいろの	紫 紫色の
ももいろ	ももいろ	ももいろの	桃色の
だいだいいろ	たいだい (рідко) だいだいいろ	だいだいの (рідко) だいだいいろの	橙の 橙色の
はいいろ	はいいろ	はいいろい はいいろの	灰色い 灰色の
Додаткові основні			

<p>кольори японської мови, запропоновані Стенлоу (1987)</p>			
<p>こん</p>	<p>こん こんいろ</p>	<p>こんいろい (рідко) こんの こんいろの</p>	<p>紺色い 紺の 紺色の</p>
<p>みずいろ</p>	<p>みずいろ</p>	<p>みずいろの</p>	<p>水色の</p>
<p>きみどり</p>	<p>きみどり きみどりいろ</p>	<p>きみどりの きみどりいろの</p>	<p>黄緑の 黄緑色の</p>
<p>Потенційні основні кольори японської мови, запропоновані Конланом (2005)</p>			
<p>そらいろ</p>	<p>そらいろ</p>	<p>そらいろの</p>	<p>空色の</p>